

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23955
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	93
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 93

PASS
TO
PEERLESS

pass vb I प्रक्रम प्रक्रामति

RV, etc _____

अतिक्रम _____ (time) नी cl 1 नयति, नयते

Yājñ, Kāv, etc _____ (time) विनी विनयते Gīt _____

(time) या caus यापयति MBh, Kāv, etc _____ (as

the night) क्षपांक्षि caus क्षपाःक्षि Pañcat, Kād,

SārṅgP _____ (as the time) कात्क्षि caus Pañcat, Kād,

SārṅgP _____ (said of the night) क्षि pass क्षियते

Kathas _____ (time) परिगम् caus परिगमयति Ragh

8.91 _____ (as time) गम् Ved cl 1 गमाति cl 2

गन्ति cl 3 अगन्ति Ved & class cl 1 (also MBh,

etc) गच्छति R, Ragh, Megh, Naish, Hit _____ (time)

वह् cl 1 वहति, वहते Rājat _____ (time)

अतिवह् Das' _____ (time) अभिवह् caus अभिवाहयति

(in correctly for अतिवाहयति) Rājat _____ समतिवह्

caus समतिवाहयति Nāg _____ निर्वह् caus निवाहयति

Pānc _____ अतिदध् RV _____ (in asterism) अनुभूज

BhP _____ (time) अभिपत् caus अभिपातयति

_____ (time) अवलङ्घ् _____ आभूष् आभूषति

RV 10.11.7 — इ cl 2 एति & 1 अयति, अयेत

RV, AV, SBr, R — (time) उल्लङ्घ्य caus उल्लङ्घयति

Kathas 67.106, 72.707 — (as a night) परिणम

caus परिणमयति R — पयवे पयवेति

SBr — प्रसृ प्रसिसति (only Ved) प्रसरति

(sometimes also प्रसरते) Vikr — भुज cl 7

(Dhātup 29.17) भुनक्ति Rajat, BhP — (time)

विलङ्घ्य caus विलङ्घयति MBh, Kāv, etc — विवस्

विवसति MBh, R, etc — वृत् caus वर्तयति

Mn, MBh, etc _____ (time) संवत् संवसति, संवसते

R, BhP _____ (as time) संजन् संजायते Pañcat.

about to pass away मृत्युत्क्रान्त mfn _____

परिपक्व mfn MBh, Susr about to p. out of (water)

उत्तितीर्षु mfn MBh to allow to p. मार्गं दत्, मार्गं यम्

(with gen of pers) _____ (as time) अतिक्रम caus

क्रमयति

अतिक्रामयति, अति । to allow to p. away अतिनी

to allow to p. by अतिपद् caus अतिपादयति allowing

time to p. कालमापः, कालमापयम् Hit bringing to p.

आवह mf(आ)n to come to p. पत् cl 1 (Dhātup

20.15) पतति (ep. also पतते) Pañc enabling to p.

लारक् mf(इक्का [Pañ 7.3.45 , Vārtt 6] R 2)n

MBh 12, JābālUp, ŚivaP, etc going to p. away पराभावक्

mfn Kāth to help to p. into the other world अतिप्रपद्

caus अतिप्रपादयति (comm) MBh 4.1717 to let p. अतिवह

caus अतिवाहयति — संचर् caus संचारयति Car

— अभ्यतिसृज् AV 10.5.15 16.1.5 — क्षिथिलम्

Nom क्षिथिलमते Śak — सह् cl 1 सहते

(Ved and ep. also सहति and exceptionally साहति)

Sarvad to let p. away (time) विप्रणी MBh to let p.

by समतिक्रम समतिक्रामति, समतिक्रमते R to let

p. from hand to hand विह विहरति (rarely A)

(with तलात् तलम्) MBh to let p. (time) व्यतिनी

व्यतिनयति ĀsvSr to p. (a comb) through विह

caus वितारयति SBr to p. across हृ cl 1 (rarely)

Ā) तरति RV, etc — विह वितरति, वितरति

RV to p. along अधिवृत् (loc) RV 10.27.6, caus TBr

to p. away व्यपया व्यपयाति B _____ (as time)

निष् निष्ति Kav _____ प्रया प्रयाति IBh, Kav,

etc _____ या cl 2 (Dhātup 24.41) याति IBh, Kav,

etc _____ समाया समायाति IBh _____ व्यतिक्रम्

व्यतिक्रामति, व्यतिक्रमते IBh, B, Pañcat, Bhp _____

(as time) समतिक्रम् समतिक्रामति, समतिक्रमते Vet _____

उत्क्रम उत्क्रमति, (rarely) उत्क्रमति (rarely) उत्क्रामते,

उत्क्रमते SBr, In, Nir, Kad, etc _____ अतिक्रम्

— अतिगम्, अतिगा — व्यति व्यत्येति

Bh, R, etc (said of the time) ✱ — आश्रय

(acc) SBr — परिहा pass परिहीयते Bh, Bh,

Kav, etc — अतिवृत् — अवकृ pass अवकीर्णते

Bh, etc — अवगा AV 12.3.46 — (the night)

क्षपां क्षिप् Kathās 55.154, 92.84 — (the night)

क्षपां क्षिप् caus Kathās 56.75 — गल् cl 1 गल्गति

Paś, Kathās, Kuval — निश्छि निश्छति AV, SBr

— न्यञ्च न्यञ्चति Bham — परिनिवृत् परिनिवर्तते

Bh — (as life) परिस्तु परिस्तवाति Bhartr.

— प्रोत्सृ प्रोत्सरति Cand — पु cl 1 पूवते

(rarely पूवति) Ser, P, (v.1) — मलिनीभू

मलिनीभवति Naish, Comm — मृच्छ cl 6 मृच्छते

KaushUp — (as time) लङ् cl 1 (Dhātup 19.24)

लगाति (लगयति Nir 4.10) Pañcat — वह्

cl 1 वहति, वहते Hear — विगात् विगलति Bh,

Kāv, etc — विगा PārGr — (as time) वृत्

cl 1 वतति (rarely वतति) BhP — व्यतिवृत्

व्यातिवतति Bh, P, Hariv — (as time) वृत्

cl 1 ब्रजति MBh, Kāv, etc — संलङ्घ्य संलङ्घति,

संलङ्घ्यते — संनिवृत् संनिवर्तते MBh —

(the time) कालं क्षिप् Kathās 55.154, 92.84 to p. ~~ब्रजति~~

before अतिथा to p. between व्यवे व्यवेति SBr,

Kaus to p. beyond उल्लङ्घ्य caus उल्लङ्घयति Mech,

Kathās, Rajat, etc — समुत्तृ समुत्तरति MBh, R, etc

— अतिवृत् — परिभृ परिभरते MBh —

व्यतिशी व्यतिशेते Kath to p. by अतिक्रम व्यतिक्रम

व्यतिक्रामति, व्यतिक्रमते MBh, R, Pañcat — उदात्त

उदासते Sarvad — अतिगम्, अतिगा —

अतिचर् — अतितृ — अतिप्रच्यु TBr

— उगति या RV 1.15.7 — अतिबहु —

अतिव्रज् — अती cl 2 अत्येति — अती

cl 2 अत्येति — अतीष् (acc) Mitrs —

उत्त्याया RV — व्यतिगा व्यति जिगाति Ragh

व्यतिया व्यति याति Hariv — संलङ्घ्य संलङ्घ्याति,

संलङ्घ्यते — संविलङ्घ्य caus संविलङ्घ्य याति

Pancar — समातिया समाति याति R —

समतिवृत् समतिवर्तते (acc) MBh to p. by entirely

समतिक्रमते

समतिक्रम समतिक्रामति, + MBh — समती

समत्येति MBh, Kāv, etc to p. by flying अनुपत्

(acc) ^इAsvGr to p. by without taking notice of अतिबिलि

caus अतिबिलिङ्गयति BHP to p. completely across व्यतिवृ

Bhag to p. for भा cl 2 भाति (nom with or without

इव or adv in वत्) MBh, Kāv, etc — कथ pass

कथ्यते Pañcat, Hit, etc — वच् pass उच्यते

(nom L also loc) Mn, MBh, etc — उदीर् caus pass

उदीयते

VP, Kum, Kathās, Pañcat, Susr, etc _____

शु pass श्रूयते (ep. also श्रूयति) PV _____स्मृ pass स्मर्यते (nom or loc) Āpast, Kās _____प्रतिभू pass प्रतिभाष्यते (nom) Rājat — मन्cl 8,4 (Dhātup 30.9, 25.67) मनुते, मन्यते (ep. alsoमन्यति) (nom also with इव) PV, etc — विधाpass विदधीयते (gen) in 9.119.3.118 to p. from intoसंक्रम संक्रामति, संक्रमते (abl) (loc or acc)MBh, Kav, etc to p. (from one thing) to another अत्रानिशि

(acc) Āp to p. from one to another संचर् संचरति

(rarely संचरते) (gen) Pañca to p. hastily अतिदु

RV, AV to p. in offering a sacrifice अति यज् TS to

p. into संसृ संसरति (acc) Mn, Bh, etc—(in

gram) प्राप् प्राप्नोति (acc) Siddh to p. on

अतिक्रम् — अती cl 2 अत्येति to p. on before

अनुसंसृ caus अनुसंसारयति Bh to p. one's existence

आभूष् आभूषति RV 10.11.7 to p. out of (especially

jalāt water, with abl) उत्तृ उत्तरति and उत्तिरति

(Ved) to p. out of समुत्तृ समुत्तरति (abl) GrS,

MBh, etc to p. over उत्तृ उत्तरति and उत्तिरति (ved)

— निस्तृ निस्तारति MBh, Kav, etc — प्रतृ

प्रतरति, प्रतरते (Ved प्रतिरति, प्रतिरते) SBr, etc

— संक्रम् संक्रामति, संक्रमते MBh, Kav, etc —

तृ cl 1 (rarely Ā) तरति RV, etc — अतिर्तृ

— समुत्तृ समुत्तरति MBh, B, etc — आस्तृ

intens Ā RV 5.59.1 — उल्लङ्घ् caus उल्लङ्घयति Megh,

Kathas, Rājat, etc — उल्लङ्घ् caus उल्लङ्घयति

Kathās 52.211, Pañcar — विलङ्घ्य caus विलङ्घ्य मति

Ragh, Kathās — उत्क्रम उत्क्रमति, उत्क्रमति (rarely)

उत्क्रमते, उत्क्रमते — अतिरम्या RV

अतिगम्, अतिगा — अतिगु Spr — अतिपु

RV 1.174.9 & 6.20.12 — अतिभु RV 9.86.29 & 100.

9 — अति या — अती cl 2 अत्येति

अधिगृत् (loc) RV 10.27.6, caus , TBr — अन्तरि,

अन्तरेति — अभ्यस्ती (acc) R — उपाती

उपात्येति — परिचक्ष परिचष्टे Br, Up, Bh^p

— परिभू परिभवति, परिभवते

MBh, Kāv, etc

— परिवृज् परिवृणक्ति RV, AV, VS, Br, Āpast —

वञ्च् cl 1 (Dhātup 7.7) वञ्चति MW — विमा

विमाति, विमिमीते RV, Br, Kauś — विसृज्

विसृजति MarkP — (a day) दिनंक्षिप् Car 6.3

to p. over in giving अतिदा KātyŚr to n. over meals

लङ् cl 1 (Dhātup 4.34, 5.55) लङ्ति, लङ्ते

Dhātup to p. over to संचर् संचरति (rarely

संचरते) Pañcat — अन्वती cl 2 अन्वत्येति

SB̄r — निवृत् निवर्तते (loc) IBh to p. over

unnoticed उपप्रेक्ष — p IBh to p. over violently वित

intens विततूयते RV to p. over (with a carriage)

निमा निमाति RV 5.35.5, 42.10, 54.5 to p.

bound अतिपरी Ap̄Sr — परिप्रग्रह्, परिप्रग्रह्णाति

KatȳSr — परिभू परिभवति, परिभवते IBh, Kav,

etc — (said of time) ~~परि~~ ' (to pass away or elapse)

अभिपये (acc) SB̄r to p. the hand over प्रमृज

प्रमाजि (प्रमाजति, प्रमाजते IBh, प्रमाजयति

Susr) MBh, R to p. through निस्तृ निस्तरति MBh, Kāv,

etc — संतृ संतरति (Ved also संतिरति rarely

Ā) (acc) RV, etc — वितृ गितरति, गितिरति

RV — आतृ intens Ā RV 5.59.1 — अतितृ

— अक्ष cl 1,5 अक्षति, अक्षणेति L — अतिव्रज

— अती cl 2 अत्येति (Ved inf अत्यतेव) RV 5.83.1

— अनुविचर RV 6.28.4 — अभिव्रज Kaus

(as a comet) भिद् cl 7 (hātup 19.2) भिनक्ति, भिन्ते

cl 1 भेदति (RV) Hariv, War — (in astron) मृ

cl 7 (hatup 29.17) भुनक्ति Suryas _____ (a

constellation) मृद cl 9 मृद्वति (cl 1 मदति,

मदति MBh) VarBrS _____ विया वियाति RV,

वितरि, SBr _____ वी intens (or cl 4) वीयते RV

_____ व्यतिवृत् व्यतिवर्तते R _____ (a succession of

states) संसृ संसराति Mb, MBh, etc _____

संक्रम संक्रामति, संक्रमते MBh, Kāv, etc to p.

through completely समनुक्रम BhP to p. through in order

अनुपारिया AsvGr to p. time समयाकृ समयाकरोति

Pāṇ 5.4.60, कालक्षेपं कृ ——— अतिक्रम ———

अति नम् caus अतिनामयति divyāv ———

निवस् निवसति (rarely निवसते) Hn, Bbh, etc ———

निस्तृ निस्तरति Bbh, Kāv, etc ——— पर्यस्

पर्यस्ति RV to p. urine मिह् cl 1 (Dhātup 23.23)

मेहति (esp. also मेहते) RV, etc .

to be passed over in silence स्मृ pass स्मर्यते

(with न) .

to cause to come to pass समापद् caus समापादयति

to cause to p. या caus यापयति Bh, Kav, etc

(as time) नृत् caus वतिर्याति Mn, Bh, etc to

cause to p. away विगम caus विगमयति Śak to cause

to p. by अतिप्रच्यु caus अतिप्रच्यावयति Br to cause to

p. over उत्तृ caus उत्तारयति — संतृ caus

संतारयति Mn, Bh, etc — (the right time for eat-

ing) विलङ्घ caus विलङ्घयति Susr to cause to p.

round अनुप्रसृष्ट caus AsvSr to cause to p. through संचर

caus संचारयति BhP — अतिरु caus to cause

to p. through a succession of states संसृ caus

संसारमाति Mn, BhP .

to wish to pass over निस्तृ desid निस्तृतीषति

(acc) BhP to wish to p. time नी desid निनीषति,

निनीषते Naish .

pass n ¹मुक्ता. Madr. ~~संस्कृत~~ ²संस्कृतम् MBh, Kav

etc .

a difficult pass दुर्गमार्गः a mountain p.

गिरिद्वारम् MBh 7.359 a narrow p. संनिरोधः MBh .

containing difficult passes (as a road) संसंकट

mfn Samkar .

passable adj गम्य MBh, etc _____ (the Ganges)

‡ दक्ष f(आ) MBh 13.1844 .

not easily passable (as a way) असुगम BhP p.

for only one (as a foot path) एकायन MBh the

state of not being p. (as the sea) अयात्रा R 4.27.16

passage n संचारः (ifc f आ) MBh, Kāv, etc,

~~संचारः~~ संचरणम् Kāv, Pāncat, ~~संचारः~~ संचारः (ifc f आ)

TS, SBr, SrS, Kālid, Kathās, ~~संचारः~~ चरः (in

medic) मार्गः द्वारम् SBr, ĀsvGr, In, MBh, ~~र~~

etc तरः RV 2.13.12, 8.96.1, In 8.404 & 407,

Yājñ (ifc), MBh 12, Bhatt 7.55 तीर्थम् RV, etc,

तीर्थः (rarely MBh) तर्मन् n see सुतर्मन्

गति f अज्मन् n RV, AV अलयः

विशिरवा Susr, Hcar (of clouds) संवाहनम्

Malatim — संसारः Up, In, MBh, etc .

affording no passage निवृत्तसम्पात mfn Hariv a cer-

tain p. एकदेशः MBh, Pañcat, Sāh, etc (met) continuous

p. प्रवाहः (ifc f आ) SBr, et c creating a p. (th-

rough life) तीर्थकर mfn MBh 13.7023 (Vushnu) diff-

icult p. दुर्गसंचरः, दुर्गसंचारः L Sch — (as over

torrents) संक्रमः, संक्रमम् L, संचरः (as over rocks)

संक्रमः, संक्रमम् L, संचरः (as over inaccessible

passed) संक्रमः, संक्रमम् L, संचरः, संक्रामः, संक्रामम्

L, ~~पर~~ संचरः (ifc f अ) W furnished with a p.

कृततीर्थ mfn Kir 2.3 a narrow p. संकरम् MBh,

Kāv, etc occurring in a certain p. एकदेशस्थ mfn one

who has prepared a p. to any object कृतान्तर mfn (gen)

Kād the p. (especially of Vedas) where a word occurs

निगमः Nir the p. (especially of the Vedas)

where the actual words quoted from such a p. occurs निगमः

Nir the p. from this world into another साम्प्रदायः

Up, MBh, etc p. into संक्रान्ति f Kāv, MarkP p. into

another world संक्रमणम् MW, R the p. into the next

world महापथः Kathās p. leading from the womb गर्भविहिनः

n Bhpr 2.307 the p. of the sun into a new sign संचारः

(ifc fअ) MW (esp) p. to संक्रमः (loc) Kusum

the p. of the sun through the zodiacal signs संक्रमः

Yājñ, VarBr̥s, etc p. of the sun to its northern course

उत्तरायणसंक्रान्ति f the p. of the sind सरिमन PV,

सरिमन Un 4.147, Sch a p. over a stream पिण्डलः

L the p. through various periods of time संस्थानभुक्ति

f (with कालकस्या) BhP p. through worlds लोहसंसृति

f BhP the p. to the place of sacrifice आप्नानम्

(scil. तीर्थ) safe p. तारणम् ' the world's p. ' (the

female organ) संसारपथः Gal .

passed adj अतीत — उत्क्रान्त — (as

time) वर्तित MBh, BhP, ~~man~~ (as life) वर्तित

MBh, BhP, ~~man~~ संवृत Kāv, Pāncat, ~~man~~ सम्प्रवृत

W, ~~man~~ परिवृत Hariv — (as time) अवलङ्घित

Kathās — अवेत TS — परिगमित Ragh —

(as a year) पर्यगित TS — (as time) पेरित

Bhartr — (as days) लग्न Vet — संजात

Pāncat — सु सम्प्रुषित MW .

difficult to be passed दुश्चर , — दुःसंचार

Pānc 1.189, Bālar 6.³⁸/₃₉, ~~म~~ दुस्तर MBh, Kav, etc,

दुस्तरण f(ई) Bh, दुस्तार, दुस्तीर्ण MBh, ~~म~~

दुष्टर, दुष्टरतरीनु RV, TS, ~~म~~ दुष्प्रतर

MBh, ~~म~~ दुराक्राम R, ~~म~~ (time) दुर्वस

MBh 4.7 easily p. सुग f(आ) RV, AV, TBr, Laty,

~~म~~ सुगन्त Laty, ~~म~~ सुगम्य f(आ) Pañcar, ~~म~~

(as a night) सुतर RV not p. (as barriers or bounds)

असंभिन्न MBh not p. away अप्रतिहत Pārṣ not to

be easily p. असुतर mfn Kir 5.18 one who has p.

व्युषित, व्युष्ट

MBh, पर्युषित L one who has p. by

अतीत

one who has p. over वितीर्ण Mir 8.9 one

who has p. over a road उष्टुङ्गिताश्चन one who has p. (time)

वर्तितवत्

MBh, --- (time) समुषित BhP one who

has p. through वितीर्ण

Mir 8.9 p. across (as by a h

heavenly body) विभिन्न

VarBrS p. accross through (as

by a heavenly body) विभिन्न

VarBrS p. away व्यति

Mn, MBh, etc, --- अतीत, --- व्यपेत Mn,

Mh, etc, --- कालातीत MBh 12, R 4.28.16, --- (as

time) अभ्यतीत MBh 3.12547, ~~समतिक्रान्त~~ Vet,

~~प्रविगत~~ Var, ~~उपगत~~ L, ~~प्रयात~~

निर्व्युषित MBh,

Kathas, (p. beyond ~~अतिपतित~~ p. away

~~MBh~~ (Kalpa) निःशेष f(आ) Hariv, ~~(time)~~

निस्तुत L, ~~निवृत्त~~ MBh, R, ~~परावृत्त~~

R, BHP, HParis, ~~विगलित~~ Bhartr, Kathas,

विलग्न Pañcat, ~~संलक्षित~~ Laty,

p. beyond अतिपतित

सूत ! p. beyond the range of an arrow बाणपथातीत

Vikr p. by ~~यात~~ Hariv, Var, ~~व्यतिगत~~ MBh,

समतीत MBh, E, etc p. from to संक्रान्त

(abl) (loc) Kāv p. out of a ship अतीतनौक

p. over निस्तीर्ण MBh, Kāv, etc, संतीर्ण, संतीर्ण

उद्धृष्ट, व्यतिक्रान्त, व्यवहित W p. over

in safety पाशगत Bhartr ' p. over ' (N. of a kind of

Samdhi which leaves Visarga unchanges) विक्रान्तः RPrat

p. through समुत्तीर्ण Yājñ, MBh, etc, आचरित

MBh 3:2651, E, BhP, etc very difficult to be p. सुदुस्तर

Hit, BhP, सुदुस्तर MBh .

to be passed नैय (काल) Rājat, Pañc, ~

(as time etc) अतिनाह्य (in astron) ~ भाग्य

Sūryas, ~ (as time) वस्तव्य MBh, P, etc to be p.

away क्षपितव्य Kād to be p. beyond अतिक्रमणीय generally

negative, अनतिक्रमणीय to be p. by fasting (as time)

उपोष्य to be p. over निस्तरणीय (as), निस्तरव्य

(MBh, Kād), ~ अतिताप्य f(आ) AV, ~ उल्लङ्घ-

नीय, उल्लङ्घ Kathās, ~ विलङ्घनीय W, ~ (as

a river) विलङ्घ Kāv, ~ लङ्घनीय Kathās, ~

लइइ

Kāv, Kathās,

अतिक्रमणीय generally

negative

अनतिक्रमणीय, अतिपाद्य difficult to be

p. through

दुरावि

RV 9.41.2 (v.l. दुराव्य) to be

p. through

संतार्थ (lit and fig) R, Hariv, (v.l. for

संतार्थ

) it is to be p. ver तारितव्यम् AsvGr 1.12.

6, MānGr 1.13

having p. अतिक्रान्त, अतिगत

having p. the night

पर्युषित

Pānc, Mārka

having p. the

night with

अभ्युषित

3.17.2 .~~xxxxxxx~~

made to pass away

प्रयापित

made to p. over

संतारित

R .

having passed beyond अतिक्रम्य ind having p. over

अतिक्रम्य ind .

passing beyond उल्लङ्घ्य ind p p. over प्रविहा

ind p प्रविहाय p. through अत्यासद्य caus ind p

अत्यासद्य .

passenger n नीयायिन mfn Mn 8.409 .

a passenger on board ship नानाशेहः L .

a passer on अतनः Nir .

one who passes over वितरण mfn with what p. from

one place to another संक्रमितृ mfn W who p. from one

place to another संक्रमितृ mfn W .

part n I भागः

RV, etc, (as opp. to ~~RV~~)

any whole) भागः, भागक

(ifc) Kathās, भाग

प्रविभागः

Uttarar

अवयवः

(ifc f भा) Pān

etc — अंशः — खण्डः, खण्डम् (६ अर्थानादि) R,

Suśr, Kēgh, etc, खण्डः, खण्डम् (६ अर्थानादि), खण्डकः

(६ अर्थानादि) Sūryas, Kathās 24.121 — अवदानम् ŚBr,

KātyŚr, अवदाह

I,

आदानम् — दातु

n IV 10

91.1, दानः, दायः .

II अनुबन्धः — अथ mf RV 4.32.1 & 7.18.16,

अथः Ved — (as of a recitation) अथर्वः ĀsvŚr—

एकान्तः Pat — सङ्कर्म SāṅkhŚr, and Br — कावः

(if f भि RPrāt) VPrāt — चदनम् L — जम्भः L —

(a degree) दन्तम् (दन्तः L) VarBr 17.4 — दिग् f

देशः VS, AitBr, Śr & GrS, Mn, etc — धुर f—

नखः — पदम् (rarely पदः) — पुष्करम् L—

प्रतीकः L — प्रसङ्गम् Suśr, Nir — सन्धः (if with

numerals), अन्वयः (ifc with numerals) — (played by an

actor) भूमि f Kathās — भेदः Kāv, Pur — रशः

L — विभक्ति f W — विद्या ŚBr, Śulbas — विभक्ति

L — शीत m (exceptionally f) AitBr, Hariv, Naish,

Sch — स्कन्धः MBh, Kāv, etc.

according to a part विभागः ind Mn, MBh, etc ,

विभागतः ind Served, W acting the p. of eyes

विनाशस्थानगत after every p. अन्वयः ind ŚBr an

Āṅga or ~~xxx~~ p. of the Sāma Veda सामाङ्गम् NṛisUp any

aggregate of 5 parts पञ्चाङ्गम् (mostly ibc) W any

part of a village पाटकः (only L) any p. of the

body which has (as it were) sloping⁵ sides तटः (तटम्)

Daśar 2.¹⁸/₁₉) MBh, Hariv, etc, तटी (g गौरीदि Gaṇar

49) Gīt, Prab, Sāh any single p. of a whole कला

RV 8.47.17, TS, SBr, Mn, etc at every p. of the body

प्रत्यययव (ibc), प्रत्यययवम् (ind) Naish, Comm

back p. (of a carriage) पान्तः , पान्तम् (ifc f आ)

Vikr the being a p. भक्ति f ifc Siddh, etc the

being a p. of भक्ति f ifc Siddh, etc , पक्षत्वम्

(comp) Śamk belonging to the 5th p. पञ्चभागीय mfn

KātyŚr the best p. of परिशेः (gen) RV 1.187.8 a

brick of the fourth ~~part~~ p. of a man's length चतुर्भागीया

(scil ishtakā) Śulbas consisting of one p. एकशतम्

mfn a constituent p. आकृति f RV 10.85.5 the con-

tituent p. of anything विभागात् Yājñ, MBh, etc at a

disputant who knows only p. of the true state of a case

एकदेशिन m the eastern p. of the northern side

(of the fire) उत्तरार्धपूर्वादिम् ŚBr, HirGr a fee for each p.

(of a sacrifice) प्रत्यङ्मुदक्षिणा Mn the 50th p. पञ्चाशद्भागः

Mn 7.130 'first p.' (N. of the first book of the Rāmāya-

na) आदिकाण्डम् the every p. of an action अन्वङ्गम् ind

ŚBr for every p. (of a sacrifice etc) प्रत्यङ्गम् Mn

forming one p. भागिक m(अ)n Suśr ~~the~~ forming

mf(इ)n

the 5 fifth p. पञ्चम TBr, Mn, etc forming p. नाशक

mf(इक)n (ifc) the being composed of parts सावशवत्वम्

Śaṅk, Sarvad being divided into two p. द्विधाभाकम् ind

Pāṇ 3.4.62, Kāś certain p. of the land sacred to the

deities तीर्थम् Mn 2, Yājñ, etc, rarely तीर्थः MBh

the chapter treating of the four of medical science चतुष्पादः

(soil अथवाय) Car 1.9 f complete in all p. समाङ्गिन

mfn KātyŚr composed of p. सानराय mfn composed

of three ~~xx~~ p. त्रिषंदि mfn AV 11.9.f, ŚBr, 11, AitBr

1.25, Kauś composed of two p. द्विषंदि mfn AitBr ,

द्विसंदि mfn Pāṇ 8.3.106, Kās consisting of differ-

ent p. अमूर्त mfn Sūryas consisting of eight

p. अष्टाङ्ग mf(अ) n consisting of five p. पञ्चावयव

mfn , पञ्चपदी TS, GrS , पञ्चसार mfn Suśr

(prob) consisting of five p. (said of the Dharmacakra)

चतुर्विध mfn Divyāv consisting of four p. चतुर्विध

mfn Sarvad 7.6 , चतुर्विध mfn Jyot , चतुर्विध

mf(ओ)n CūUp, Sch, Introd , चतुर्विध mf(ओ)n

चतुर्विध mf(ओ)n MBh 1.4.59, Vāyup, Sarvad 15.70

AitĀr 1.2.2.20, consisting of p. सौत्र mfn Śāṃkhya

pr , गुणिन mfn Pāṇ 5.2.47, Vārtt 1 , सौत्र

mf(ओ)n MaitrUp, MBh consisting of p. of verses पद्य

mf(ओ)n Br, AśvGr, KPrāt consisting of seven p. सप्ततर

mf(ई)n ŚBr, ĀpŚr , सप्ततर mfn Up, Mn, etc

consisting of single p. एकैशिन mfn Paṇ 2.2.1, Comm

on Bādar consisting of 13 p. (stoma) अगोदश mf(ई)n

VS, Lāṭy consisting of 33 p. अगस्त्रिंश mf(ई)n VS, AV,

TBr, ŚBr, TāṇḍyBr, MaitrUp consisting of three equal p.

अमत्र्यश mfn consisting of three . त्रिवृत् mfn

RV, etc , (an arrow) त्रिकाण्ड mf(अ) n AitBr 3.33,

ŚBr 2 consisting of twentythree p. (stoma) त्रयोविंश mf

(ई)n Lāṭy consisting of two p. of द्विमश mf(ई)n

(gen) Pāṇ 5.2.47, Kāś containing equal p. समांश mfn

Suśr containing fourty four p. चतुश्चत्वारिंशिन mfn Mai-

trS 2.8.7 containing p. गुणिन् mfn Pāṇ 5.2.47, Vārat

1 a designation of the three constituent p. of a sacrifici-

ce (viz. mantra, dravya and śraddhā, Nīlak on MBh 14.89.3)

कला divided into four p. चतुष्पद m (पाद्) f (पदी) n

(पद्) (Pāṇ 5.4.140) MāṇḍUp 2, MBh 5., (koṭi) चानुष्काटिक

Buddh, I dividing into two p. द्विधाकारम् ind Pāṇ 3.4.

62, ~~Kāś~~ Kāś five parts of the body पञ्चाङ्गम् (mostly

ibc) Kir five p. of a tree (viz. root, bark, leaf,

flower and fruit) पञ्चाङ्गम् (mostly ibc) L forming a

part of भाज mfn (mostly ifc, exceptionally with

gen) RPrāt , भक्त mfn ifc Pāṇ, Sch, अंगभूत

mfn , भक्तत्वम् (ifc) Pāṇ 7.4.30, Vārtt 2, Sch

forming p. of the forest अरण्यभाग mfn ŚBr 13 the

4th p. चतुर्भागः ŚBr 3, KātyŚr 24, Mn, etc, चतुर्भागः

Hariv 9690 the 4th parts i.e. all things required for

पादाः (gen) Suśr greater by a part पादांशिक

mfn Car having a p. on both sides उभयतोऽङ्गः mfn

having a p. thinner than the rest दातल mfn Suśr 2.

9.8, दातल Bhpr 7.58.7, दातलिका Sāy on RV 10.

146.2 having p. अपिलिन mfn ŚBr , अपिलम AV.

ŚBr having p. in अपिभाग rfn ŚBr having p. in

both (night and day) उभयभाग mfn 'having perfora-

ted parts' (reed) दिद्रौशः Gal (in dram.) in each

p. प्रतिपात्रम् ind Śak in p. अन्ततः ind an

integral p. of perfect enlightenment सम्बोध्यङ्गम् Lalit

an integral p. of perfect knowledge सम्बोध्यङ्गम् Lalit

the lower p. अधमार्धम् the northern p. उत्तरार्धम्

ŚBr, KātyŚr one p. अर्ध mfn one p. after another

भागशः ind Mn, MBh, etc one p. of two अर्धम्

on every p. of the body प्रत्यवयव (ibc), प्रत्यवयवम्

(ind) Naish, Comm only acting the p. of किङ्किन् mfn

(ifc) Mn, MBh, etc the outer p. बहिर्भागः KātyŚr,

Sch p. by part अवयवशः ind BhP , कलाशः

ind , यशान्वदानम् ind MānŚr a particular p. of the

hand पत्रम् W p. of a Bodhisattva बोधिसत्त्वशः

a p. of a book काण्डिका Comm on ŚBr 13.2.5.1 a p.

of a forest वनकदशः Hit a p. of a man प्राण्यङ्गम्

L the p. of an actor स्थानम् (स्थानः) Siddh) MW

a ~~px~~ p. of an animal प्राण्यङ्गम् L p. of an asterism

राज्यम् W p. of any act कर्मङ्गम् the p. of a

part कर्त्तृशब्दः BrahmanP , प्रकला L p. of a

portion (of a deity) अंशशब्दः a p. of a sacrifice

यज्ञाङ्गम् ŚrS, Kum , ~~xxxxxxxxxxxx~~ यज्ञपदम् n

TS a p. of a sacrificial animal पञ्चङ्गम् Mānṣṛ p.

of a sacrificial rite कर्मङ्गम् p. of a tooth दन्तभाजः

W a p. of a word पद्यः RPrāt a p. of the

body शरीरदेशः ŚBr a ~~part~~ p. of the face मुखान्त्रम्

Kāvyād the p. of the hand between the thumb and fore-

finger and the corresponding part of the foot क्षिप्रम्

Suśr the p. of the hand between the thumb and forefinger

(sacred to the Pitris) पितृतर्पणम् L, पितृतीर्थम्

KātyŚr, Sch a p. of the Sāma-Veda बृहद्रथः L a

p. of the Soma sacrifice सोमान्त्रम् KātyŚr a p. of

the whole एकदेशः KātyŚr, Mn, etc a p. of the world

लोकधातु m Buddh a p. of time कालविभक्ति f

Mn 1.24, कालविभागः MBh, Pāṇ 3.3.137 a p. to set

side उद्धारः relating to a p. भागिक mf(आ)n

Suśr relating to one p. only एकदेशविवर्तिन mfn Sāh,

Kpr a single p. एकाङ्गम् MBh, R, etc , एकान्तः Pat

smaller by a p. पादांशिक mfn Car a small p.

पेलः w , पेलः w , स्वल्पविषयः w

a small p. of anything कक्षा RV 8.47.17, TS, ŚBr,

Mn, etc the state of being a p. एकान्तता, एकान्तत्वम्

Pat the state of being a p. or portion of the whole

एकदेशत्वम् Jaim taking a p. भागहर fn MBh,

भागहारिन् mf n Yājñ taking one's p. अभिमुख

mf (इ rarely आ) n R taking p. in an assembly पारिषदम्

BhP taking p. with व्यवस्थित mf n (comp) Dhūrtas

taking p. with पक्षय mf (आ) n (ifc) Kathās a

10th p. दर्शनन्धक Mn 8.107, दर्शनन्धक ifc Yājñ

2.76 that p. of a sacrifice which is offered to Indra

ऐन्द्रः (scil आग) R a third p. त्रित्वः Lil

the third p. of an astrological Samhitā शारवा (ifc f

आ, ई) VarBrS, also त्राश्वत्थः the twelfth p.

द्वादशीः Var , (in astron.) अङ्गुलः (√अङ्ग or

अङ्गु) the upper p. (of the body) उत्तरार्धम् Ragh

with every p. श्लेश mf n consisting of three parts

(as asterism) त्रिकाण्ड mf(आ) n AitBr 3. 3, SBr 2

having five p. पञ्चाङ्ग mf(इ)n Kāv, पञ्चाङ्गिका

Suśr , पञ्चतय mf(इ)n Kap, Yog having p. सावयव

mfn , सांश mfn Sāṃkhyapr , सांश mfn

having seven prominent p. on the body साप्तोत्साद mfn

Buddh having two p. द्विश mfn ~~Ym~~ Jyot the hin-

der p. (originally of beasts of burden) कशत्कको m du

RV 8.33.19 in eight p. अष्टधा ind AV 13.3.19, VS,

etc in eleven p. एकादशधा ind SBr 10 in equal p.

तुल्यशः ind Suśr 6.12 in fifteen p. पञ्चदशधा ind

MārkP in fifty p. पञ्चाशद्वा ind R in five p. पञ्चधा

ind AV, etc into fifteen p. पञ्चदशधा ind MārkP

in (into) 14 p. द्विसप्तधा ind BhP in many p. सहस्रधा

ind RV, etc in nine p. नौधा ind BhP in p.

भागशः ind MBh, Hariv in seven p. सप्तधा ind

TS, etc in single p. कदाशः ind in small p. कणशः

ind Kum, Bālar, etc into a hundred p. शतधा ind

ŚBr , Up, etc into nine p. नवधा ind AV, Up, etc

into p. अङ्गुलिः ind ŚBr into 13 p. त्रयोदशधा ind

ŚBr 10, Rājat 5 into 23 ~~पञ्च~~ p. त्रयोदशधा ind

ŚBr 10.4 ~~in two~~ in two p. द्विविधा ind R 7.7.54 , द्विधा

ind RV, Kn, MBh, etc , द्वेधा ind Br, MBh, etc ,

^{११} द्वेधम् ind AitBr, KātyŚr, Hariv in various p. ^{११} नवधा

ind MBh, Hariv, etc made of 2 p. of द्विमय mf(ई) n

(gen) Pāṇ 5.2.47, Kāś made up of the same constituent p.

एकानयन mfn the mutual connect on between the

several p. (of a whole) मातासंसर्गः SBr not consist-

ing of p. निर्भाग mfn not consisting of p. निवयन

mfn Samk, Sarvad, etc not in p. अकल mfn one

who has touched the several p. of his body during the repe-

tition of Mantras ब्रह्माङ्गुलम् mfn Kum 3.15 (Mall) par-

ticular p. of a house रशकाः m pl AcP p. ~~which~~ of

flesh of the sacrificial victim (certain arteries and

vessels of the heart, Sch.) उक्तावः

m pl VS 25.8

MaitrS 3.15.7, AitBr 1.25 possessing all its component

p. समकल

mfn KātyŚr, Mn, MBh, etc

'that which

holds single p. together' (a bundle, band) कलापः MBh,

Kum, etc

valid through all p.

सर्वगुण

mfn (see गुण)

without p.

निष्कल

mfn

Up, MBh, etc.

to be a part of सट्

cl x 1

सहति

Dhātup 9.26

to have p. in

अपिभू

RV, AitBr

to take a p. पक्ष cl

1 and 10 (Dhātup 14, 32.17) W to take p. in दय cl 1

दयत (acc) RV 7.23.5, AV, ŚBr 14, Bhaṭṭ, gen Daś,

Bhaṭṭ, Kethās 121.104) to make into parts सावयवीकु

सावयवीकरोति Pañcar to be composed of various p.

सम्भाय mfn Br, ŚrS.

authorized to partake of a sacrifice सर्वनीय

mfn Baudh entitled to p. (said of deceased ancestors)

हरणभाग mfn TBr to be made to p. of सर्विभाग्य

mfn Rājāt , सिंहार्थ mfn MBh.

to be partaken of सम्भावनीय mfn MBh.

partaking of उपसंगृह्य ind p MBh, R.

partake vb अपी (Ved) अप्येति दय cl

1 दयते RV, Nir.

to let partake आशक् P , आशक् desid

आशिक्षते , आशि P BRD to p. in साविभागः

(with Ā of कृ and instr) MBh to p. of भज cl 1 Ā

(rarely P) RV, etc , भज caus भाजयते (acc

or gen) RV, Br , सम्भुज सम्भुनक्ति, सम्भुक्ते (gen)

RV, 2.1.4 , प्रतिलभ प्रतिलभते (acc) IBh,

BhP , आर्च्य आर्चति

ŚBr, MBh , उपपद

उपपद्यते (rarely ~~उपपद्यति~~) , उपभुज उपभुजते

(esp. also उपभुजते) , (e.g. a sacrifice) उपास

उपासते Mn 3.104, MBh, 14 , कृप cl 1 कल्पते(dat) KathUp, Mn, Bhag, etc , गम Ved cl 1 गमातिcl 2 गन्ति cl 3 जगन्ति Ved & cl ss cl 1 (also Ā,MBh, etc) गच्छति RV, AV, etc , पत cl 4 (Dhātup 86.50) पत्यते (loc) RV , पर परति (acc

IEh, Kir , परिपास परिपासे (acc) IEh ,

पश only pres पश्यति, पश्यते En, IEh, etc ,

प्रपद्य प्रपद्यते (ep. also प्रपद्यति)

IEh, Kāv, etc , प्रवेद intens प्रवेदितीति (acc) RV,

भक्ष cl 10 (Dhātup 32.62) भक्षयति (rarely

भक्षयते) and in later language also cl 1 (Dhātup 21.

27) भक्षति, भक्षते (with acc in Ved also with gen)

RV, etc , राध cl 5,4 (Dhātup 17.16, 26.71) राधनाति

(Ved also pr. राधति, राद्यते)

राद्यति ३ | Āpast, TUp , विद् cl 1 विन्दति, विन्दते

IV, etc , संगम् संगच्छति (instr) AV , सम्भुपे

सम्भुपेति VerBrS, Śis , सम्पद् सम्पद्यते (in

some forms also P) (instr or acc) Br, Mn, MBh, etc ,

सम्प्राप् सम्प्राप्नोति In, MBh, etc , सम्भू

सम्भवते

सम्भवति, १ Yājñ.

to be partaken by कृप cl 1 कल्पते (loc, dat

or gen) VS, AitBr, ChUp, MBh.

to cause to partake आशज् caus comm on BrArUp

1.3.18 , आशज् P Ā to cause to p. of आर

caus अर्पयति ŚBr 4.5.7.7 , उपसंवा उपसंदधाति,

उपसंध्यते Kām , नियुज् caus नियोजयति

(instr) Var, Kāv, Pañc , प्रतिपद् caus प्रतिपादयति

(2 acc) Kauś, In, Iṭh, etc , संश्री संश्रीयति

(instr) TāṇḍPr.

to ~~xxxx~~ wish to partake of भुज् desid बभुक्षति

(once) वभुक्षते

Maish

creation o
to wish to p. of ~~certain~~ ससृजdesid सैसिसृक्षति BHP.partaken of भाक्षितmn SBr, etc.

partaker n सपक्षः

Naish , (of a recipient,

recipient, etc) भोजनम्

MBh, Kāv, etc , व्यवहर्तु

m W , सस्रष्टृ mfn MBh.

one who partakes of a sacrifice आहुतिभ्राज mfn

MaitrS one who p. of the Sindo at Śrāṇ पैतपिण्डभुज

mfn Hear.

'partaker of a sacrifice' (a god) मखाशभाज m

Ragh the p. of a Sudas सदःसदः TāpBr.

participating ~~xx~~(of) adj आगिन् , भावित्तन्

(Maits), भावित्तवत् (IV) (with con) , भुज icc

in, with, etc , सैशगिन् Sansk , सैश f(आ)

(comp) MBh, Pañcat.

not partaking of विष्णून्त (con) W 10.43.3 p.

of a libation सवनभाज ~~xxx~~ SS p. of a libation भासभाज

SBr p. of an oblation हविर्भाज Var , हुतभाग AV

p. of a season (year of a sacrificial year) वैशुभाज

Order 10.4.1.4 p. of jar हर्षभाज Jarrest p. of

वि. सं. १९९९ अक्षभाज   प. सं. १९९९ अक्षभाज कामभाज

आज्यभाग - (आ)

पश्चिमार्थभाज

worldly existence भवभाज W.

partaking (of) n भाक्त्वम् (ifc) यत्, परिगमः

Balar, Pracand, परिगमनम् MW — योगः Mn, R,

Hariv — संसर्गः (ifc f आ) (comp) R, Das, BhP २

— संक्रमनम् (instr) MBh.

partaking of reward of anything फलोपभोगः Kap

p. of the consequences of anything फलोपभोगः Kap.

parted adj 1 I विभक्त MBh, Kāv, etc.

parted (esp. from a beloved person) विशिष्ट Kāv,

Kathās, etc p. asunder विलब्ध .

2 I (as hair) सीमान्तित Kir, Kathās, सीमान्तिन

Suśr.

having the hair well parted सुसीम f(आ) Gr-

ŚrŚ, KaushUp having the locks of hair p. upwards (from

the forehead) उन्नीत शिखर Suparn p. by a straight

line सीमन्तवत्

Kir, Sch.

Parthians n पह्वाः

repl.

partial adj 1 I एकपक्ष L .

1 II असमग्रा MPH, etc → एकदशविंशति etc.

वर्गस्थ → विषम (आ) etc.

providing an example for partial 1 in various contexts

विषमव्यतिष्ठ etc. (1. . .)

rising of the moon or sun अर्थादियः (1. . .)

अर्थास्तमयः VarPrS p. compre-

एकान्तग्रहणम् p. estimation of the moon

(all the above books are ^{dissolved} ~~in the~~)

खण्डप्रलयः । वासुदेववर्गीणि, वासुदेववर्गी

Jan 1.1.194, Part II, Part a portion i.e. p. incorporation

tion of a god देवाः Kathās.

३ I राक्षसपतिक (३) II.

० II भिन्नदर्शिनि, भिन्नदृष्ट

partiality n पक्षपातः (loc, gen, acc - 11)

or (acc) loc, gen, acc, Latnā 2.7 — अतिप्रणयः

यशस n RV.

a partiality for any one's friends; मैत्रीपक्षयतः

Partiality with सपक्षपातम् loc, gen, acc.

partially व्यस्तम् म. प्रसामि ind Br,

सामि ind MaitrS, TS, Br, etc.

participate vb अनुभुज.

in उपगम उपगच्छति , jñ

, to , गम Ved cl 1 गमति cl 1 गन्ति

गच्छति

cl 7 जगन्ति Ved cl 1 (etc I , etc),

~~RV~~ RV, AV, etc , (ass) पद् cl 4 (Dhātup

10.60) गद्यते (acc) , सम्भूतं लभ , सच

cl 1 (p. 10.60) सचते (in RV also सचति, सिष्वक्ति)

RV not to p. in अपास् .

to cause to participate in सम्भज सम्भजते

PārGr, MBh.

one who participates सम्भक्त mfn .

participating (in) adj सम्भक्त (ren)

भाज् (mostly ifc exceptionally with ren) Br, etc

भाजन् (ifc) ChUp, Kum भाजन f(भा)

(ifc) Br, etc .

not participating in अभ्राजेन् .

participating in 'braddha offerings' पिण्डोद्देशणम्

participation in सभागता सह संविभागः

h संविभाजिता सह, संविभाजित्वम् काम विभाजनम्

NEW

excluded from participation निभक्त अन

p. in a naval food श्राद्ध भोजनम् SanishOr p. in a 'braddha

प्राहुभोजनम्

[ankhGr] .

to exclude from participation निभंज् निभंजति-

निभंजते

(abl) RV, AV, Br .

to be excluded from participation

निभाज्य

[in] in

participle n कर्मनामन् n APrāt 4.29 .

particle n 1 I लवः MBh, Kāv, etc मात्रा

SB̄r, etc लेशः Prāt, ChUp, MBh, etc .

1 II (of meat) अवशनीयम् Kāth, TBr .

any minute particle कणः rab, 'antis' any small

p. of metter रजस् n PV, etc a detached p. बिन्दु

m AV, etc a minute p. अंशु m, कणा , कीलः,

कोल L a p. of dust कलः Bagh 1.85, ikr ,

युद्धम् RV 1.129.6 & 8.49.4 a p. of earth शिविकणः

L , शिविकणः Kad a p. of fire आग्नेस्तोकः a p.

of light लेजोमात्रा SBr, भरोचि mf (n only in

Tr) RV, AV small p. कालोक्त Prab, Bagh, etc कणी

L , कालोक्तः VarBrS , तिलः Bh, etc with every

p. सलेशम् ind MW .

consisting of soft particles

मृदुत्स
सुदुत्स

mf Susr

प्रतीतिगर्भाः

' containing p. of light within ' (H. of a world) मृत्तिका

m pl Hariv containing small p. of लेखिन् mfn (ifc)

Hear ' having hard p. ' (granulated sugar) दृग्गात्रिका

L in minute p. कणशः ind Kum, Balar, etc mixed with

p. of earth. लोहवत् mfn Susr the p. of air distribu-

ted in the body वातकलाकला Car the p. of wind distri-

buted in the body वातकलाकला Car (esp.) n. mixed

from the land after offering oblations to three ancestor rs

लेपः Srs, Gaut. etc (rice) without red p. atheria

ng to the husks अकणक mfn Divyāv .

to be like particles of flower-juice मकरन्दकणाय

Nom मकरन्दकणायते Cat .

2 I (all adverbs including conjunctions and inter-

jections) निपातः it, Prāt, Pān 1.4.56 अव्ययम्

Pān, Prāt, etc अव्ययः L (implying rejection)

अहे ind (L) TS 3 अहे (implying separation)

अहे ind (L) TS 3 .

an auspicious and incertive particle अगो, अय

(Ved. ३१२१) in but now (as a p. in syllogistic ~~XXXXX~~)

speech) २४८३ in Tar, Tar, etc certainly (as a p.)

of asseveration) २४८३ in , Tak an incentive p.

(calling attention) २४८३ in , etc , (express-

ive of an exhortation to do anything) २४८३ in , etc ,

an incentive p. expressive of benediction २४८३ in

an incentive expressive of grief २४८३ in an incentive

p. expressive of haste २४८३ in an incentive ^p expressive

of joy २४८३ in an incentive p. expressive of pity

हस्त

And a mere p. at the beginning of fables आसीin Tanest. Kathas a negative p. प्रतिषेधः प्रा, पं, वमa p. expressing contempt हंसे ind a p. expressing disap-provation हं ind a p. expressing envy हं ind a p.expressing haughtiness हंसे ind a p. expressing illwillहं ind a p. expressive of surprise हं ind (र जोड़)a p. giving past sense to present tense or participle स्म,आ, व, वा ind a p. implying abuse आ ind a p.implying affirmation नहं ind a p. implying agreement

किं

ind p. implying amazement

अहम्

a p.implying ascertainment अहम्ind a p. implying assent

अहम्

ind a p. implying auspiciousness

अहम्

inda p. implying certainty अहम्ind a p. implying command

अहम्

ind a p. implying compassion

अहम्

ind a p. imply-ing consideration

अहम्

ind a p. implying expansion अहम्ind a p. (implying joyful surprise) अहम्

अहम्

ind a p.(implying painful surprise) अहम्

अहम्

inda p. implyingpromise अहम्inda p. implying promise to protect

अहम्

ind L a p. implying reproach ~~अहं~~ in , अहे in (L) T

3 a p. implying reproach आहं ind a p. implying some-

times impatience अहं ind n. implying surprise कथम्

उपसर्गः

a p. joined to a noun denoting action ^ (gana न्याह्-न्वादि

Pāṇ 7.3.53) Pāṇ 1.4.59, 6.3.97.122 , Kāty,

Pat, PPrāt, APrāt, etc a p. joined to a verb उपसर्गः

(gana न्याह्-न्वादि Pāṇ 7.1.53) Pāṇ 1.4.59, 6.3.97, 122,

Kāty, Pat, PPrāt, APrāt, etc a p. of abuse अत्युपश्रा

ind (used in comp with √ अस् , मु , १. कृ gana उवादि)

a p. of addressing ऐ ind a p. of affirmation an

restriction इम ind VI, VS a p. of ascertainment

ओ ind L a p. (of compassion) Ah ! अहो ind

a p. (of compassion) Alass ! अहो ind a p. of

commassion आ ind L , ए ind L , ओ ind L a n.

of contempt शो. ind L a p. of deliberation उत् ind

L, उत् a p. (of discontent) Ah! अहो ind a p.

(of discontent) Alass ! अहो ind a p. of doubt उत्

ind L , सिद् ind PI , etc a p. of emphasis and a firmat-

ion, generally placed after a word and laying stress on it

अ in a p. of encouragement अथि in a p. (of

enjoyment) अहो in a p. of exclamation अह

in Tār , अह in Tār 4.27 , अह in वादि a p.

(of fatigue) अहो in a p. (of fatigue) अह !

अहो in a p. of inquiry अह in L , अह in

अह, etc a p. of interrogation अह in , etc , अह

in B 10.52.3 a p. of introducing a kind inquiry अथि

in a p. of negation अह in a p. of pain अह in

L a p. (of praise) Bravo अहो ind a p. (of regret)

Ah! अहो ind a p. (of regret) Alas ! अहो ind

204

p. of reminiscence आ ind Pan 1.1.14, Pat a p. (of

satisfaction) Oh! अहो ind a p. (of sorrow) Ah!

अहो in a p. (of sorrow) Alas ! अहो ind a p. a

the ~~then~~ beginning of a sentence अहो ind L , ऊ ind

a p. used in callin प्याह ind L a p. which is a sin-

gle word एकनिपातः the state of being a p. निपातत्वम्

अहो a voc p. commonly used in addressing another person

भोस

SBr, etc a voc p. com only used in addressing

several persons

भोस

SBr, etc a vocative p. (expressing

haste) अरहे ind L , (generally used contemptu-

ously) रे ind (often doubled) Kāv, Kathās , (gener-

ally used to express disrespect) रे ind (often

doubled) Kāv, Kathās, etc a vocative p. of calling प्रणार

ind L (in dram) a vocative p. (used in addressing a

female friend who is an an equal) हरा ind Bāsar, Sāh

with the p. iti

सहेति

mfn .

particular adj विशिष्ट h, Pajet, Sarva

विशेषः (in comp) अप्राकृत .

not particular औत्सर्गिक Kās, Siddh , etc ,

वीलव्यतिरेक .

in conformity with a particular state यथाप्राप्त f(आ)

Hit in every p. प्रत्ययवयव (ibc) प्रत्ययवयवम् (ind)

Bādar, Sch in p. प्रत्ययवयव (ibc) प्रत्ययवयवम् (ind)

Bādar, Sch a metaphor which contains a p. comparison (said

to be a variety of ~~xxxxxx~~ th general rūpak) विशिष्टयुक्तम्

(scil रूपक) notion of the n. विशिष्टत्वम् L

a p. comparison विशिष्टोपमा a n. existence भावो

व्यतिरेकतः p. for each case प्रतिनियतः Map, Samk p.

in the choice of चङ्क ifc Kathas 82 a n. part of a

mountain मोरः L a p. part of an animal near the ribs

पादूरः TS a n. part of the face मूषकः Var'rs,

Sch (करवीशक) a p. position of the hand in

shooting an arrow वज्रमुष्टि f 'Sāring' (in astrol) a p.

position of the stars उल्काचक्रम् Sudrayanala (9)

a p. small hidden in a pit बलजम् 17, 18 a p. state-

ment वाक्पयविशेषः 17 a p. surgical instrument with a

bud like point मुकुलाग्रम् Susr pursuing something p.

विशेषवत् MBh 2.8/9 with p. characteristics

सविशेषक mfn Bhāḥhāp .

particularised adj અવિચ્છિન્ન Sa vac, etc

ઉદિષ્ઠ   ઉપદિષ્ઠ   સમુદિષ્ઠ   n, Bh,

etc .

not particularised   અવિકલ્પ   BhP, etc .

to be particularized   વિશેષણીય   , વિશેષ

વિશેષ્યક   (ifc) Bhāshāp .

having particularised   નિર્મય   ind .

particularising adj अवच्छेदक .

particularity (in phil) n विशेषः IV .

विशेष पदार्थः

(in Vyāsa) the category of particularity विशेष पदार्थः

of what n. किमात्मक mf(इका) n Con on Śūras with parti-

cular p. सविशेषक mfn Bhāṣāp .

particularization n विशेणम् Sh?, Sarva?, Sāh.

particularize vb निघ्न caus निर्धारयते Pāṇ 2.3.12

Sch .

to be particularized प्रतन pass प्रतन्यते Sarva

to be p. by विशिष pass विशिष्यते (instr) Prāt. Paśh

particularizing n निर्धारणम् Tan, Sank, Tan.

Sch, Von, निर्धारणम् (in logic) अवच्छेदः .

particularly विशेषतः ind n, h, etc विशेषेण,

विशेषात्

ind n, h, etc सविशेषम् ind h, Ka, etc

सविशेषतः ind सविशेषतरम् ind अथवा ind

S, IV प्रथमम् ind SBr, AitBr मुख्यतः ind

Tan, Sch .

more particularly सविशेषतरम् ind p. pleasant

विशेषरमणीय mfn Vikr more p. प्रतरम् ind RV, AV,

प्रतराम् ind VS, AsvSr .

particulars n विस्तरः MBh, R, etc निर्देशः

GrSrS, R, Susr, etc .

containing a statement of particulars सप्रकारक

mfn Tarkas in all p. यथासर्वम् ind MBh statements of p.

विद्यानम्

Gusr with all p.

सविशेषम्

car,

Pancat .

parting asunder

उज्जृम्भ

mina p. kiss

विसर्ग-

पुम्बनम्

Ragh .

parting n 1 I प्रविश्लेषः L विशहः ^{h, Kav,}

etc .

II विसर्गः W .

act of parting with अतिसर्गः p. asunder भेदः

h^h, Susr , भेदनम् ātyār, Susr, Prayāsc , भेदित्वम्

Susr , (as in the separation of semivowel combinations

etc) विकर्षः PPrāt, did ' p. of hearts ' (breach of

friend ship) चित्ताविश्लेषः Pañcat 4.7. $\frac{10}{11}$.

2 I the act of parting the hair सोमन्तकरणम् abh

the ceremon of p. the hair सोमान्तकरणम् Gobh n. of

the hair सोमन्तः (ifc f आ) AN, Gr's, etc ,

सोमा (ifc f आ) , (N. of one of the 12 Sam-

skaras) सोमन्तोन्नयनम् Gr's, RTL a p. of the hair so

as to leave a line सोमन् m , Gr, AitUp p. the

hair (a pregnant woman)upwards उन्नयनम् .

to make a parting सोमन्तयः Tom सोमन्तयति

Rajat .

partisan n पक्षकृत् m Vamp पक्षः (ifc f आ

or ई) h Vav, etc पक्षकः L पक्षपातः

एकीय mfn सहभावेन m W .

a good partisan स्वार्धेन n V a p. of a i. s. ishmm

अपक्षपातेन mfn Vās a p. of the enemy अनुपक्षः a p.

of the Pāṇḍavas पाण्डवः, पाण्डवीय, पाण्डवेय mfn Bh.

having many partisans गृह्यकृत् mfn Pāṇḍya 13.11.

13, 8ch having p. सपक्ष mfn Bh, Hariv, etc without p.

अपक्ष mfn MBh .

partisanship n पक्षता h पक्षत्वम् L.

free from partisanship विपक्षपात mf .

partition vb वण्ट् (also बण्ट्) cl 1,10

वण्टति, वण्टयति Phatup 9.43, 32.48, ^{वण्ट्} ~~वण्ट्~~ cl 1 वण्डते

Phatup 8.1, वण्ट् cl 10 वण्डयति hātup 32.48

वट् cl 10 वटयति Phatup 35.65 .

partition n भित्तिका L भित्तम् Inscr भित्ति

विभागः

भित्ति भेदः Kav, ur भेदः, Yājñ, h, etc विभक्तिके

f Br, n, Bh भाक्ते f, Tandar, etc संविभाग

परिच्छिन्ति

Apast, aut, h, etc उद्धारविभागः अंशः

f W वष्टनम् L विधत्ते f AV, VS, TBr .

after a partition विभक्ते ind Yājñ 2.126 comp-

rising (only) one p. पदिक mf (ई 'n Var.) Feat mutual

p. (or an inheritance) अन्योऽन्यविभागः one who has ca sed

a p. to be made विभक्त mf n Bh (Sch) p. of inheri-

tance ~~दत्त~~ दायभागः n 9.103 p. o. patriny विभागः

Mn, Yān, etc. n. while (the father is still) living

जीवद्विभागः Brihas a son born after the p. of the family

property between his parents and brothers विभक्तज aut

unfitness for p. अविभाज्यता, अविभाज्यत्वम्, wishing

for a p. विभागेच्छु mf .

comprising 4 partitions चतुष्पद mf (भ) n Var2-

r3 53.55 4 p. चतुष्पदम्, चतुष्पदानि n pl P 40.1 18.

partitioned ad: विभाजित BarBr, Kathās वाणित

117 .

to be partitioned विभाजनीय Tan, cl, Full 1 .

partition-line विभागरेखा Balar .

connected with the 16 partite Stotra सप्तोडशिक stn

Pancavir .

partly (- partly) उ-उ, उ-उत् अध, अधा ind

Med (- partly) अध- अध- त्वद् RV 10.72.9,

SankhBr 17.4 (- partly) त्वद्- त्वद् RV 7.101.3, SBr.

partner n भगिन n, etc भागभाज mfn

h, for अंशभू m उत्सङ्ग mfn L प्रतिशौगिन्

m मेदिन् m, r समवायिन् m L.

an equal partner भार्थिक mfn p. in inherita-

nce दायवन्धु m L.

partnership n एकीसमुत्थानम् सम्भूयसमुत्थानम्

In 4 सम्भूयसमुत्थानम् जोषी , etc प्रतियोगिता

W प्रतियोगित्वम्

Tarkas.

entering in business after joining partnership

सम्भूयसमुत्थानम्

partridge n तित्तिरि n 19.24, 2, Kāsh, 12.1.

Gr, Gr, n, etc तित्तिरः taitr 3.14.17, Ksh 5.267

ff, ff 3.5.12 तित्तिरेकः n 9.107 तैत्तिरः

तित्तिरित्तिरि, तित्तिरि अर्धपाशवतः उश्वरप्रियः

कञ्जुलः किंकिदीवि n TG 5.6.22.1 चित्रतनु

m Apr चित्रपक्षः L याजुषः L शक्र m L.

coming from a partridge (tittiri) तैत्तिर mf (ई)

n AsvGr, SanhGr, P, Susr, तैत्तिरि fn ApGr coming

from the francoline n. कपिञ्जल तैत्तिरि mfn Kaus 46 the con-

dition of a p. तित्तिरित्वम् crkp 15 a female p. तित्तिरि

f Pan 4.1.65, has the francoline n. श्वरकोणः L श्वरक्राणः.

a kind of p. कृकरः. Ganavtr, P 4.50.2, कृकरः ,

कृकलः 7.53.19, गौरनितिरि m Musr, 5.10.22

61 , लघुमांस L , (commonly kaer, Perdrix sylvatica

ica) कृकशः L , (commonly Kavar, Verdix sylvatica)

पञ्जरकपिञ्जलः
 श्रवणः   श्रवणः   Sur a v. in a case पञ्जरकपिञ्जलः

rich a. used as call bird आहोक्ककर: Hear 7 produ-

ced from a p. (tittiri) लैतिर mf (mf) n AsvGr, Jan, Gr.

1, gusr a part of n. वर्तिरः, वर्तिरः gusr a species of

bird resembling the n. कुतिर्तिरि n gusr the state of

p. द्रुकरत्वम् h 13.5501, (mark 15.27) .

a flock of partridges वैतिरः L one who cat-

ches p. वैतिरिः R (G) 2.90.13 .

the Greek partridge (*Turdix rufa*) चकोरः ,

Lalit, Susr, etc चकोरकः ifc चलचञ्चु L

जीवञ्जीवः L जीवञ्जीवकः sh 3, Hariv 6957, Lalit, Susr

Lad, Lark जीवञ्जीविकः sh 5.4.50 निषरुयकः .

parturient adj शावक f(इका) विष्मला

AV .

observance relating to a parturient woman सोष्यन्तीकर्मन्

n Cat. a p. woman सोष्यन्ती 'Br, etc , (prob) सूषा

parturition n प्रसूति f n L. & L. (प्रसूतिलः)

Wh, Lay, etc प्रसवः (ifc f आ) rs, etc सूति

f Mariv, Mathas सू m w सुत्ता rs सुत्तम्

प m प f L.

' dying in parturition ' मृत्युसूति f L easy p.

सुत्तप्रसवः Krishnaj a leaple (on animal) whose (kix

time of) xxx p. is near सुत्तप्रसवः lit a woman who is

near p. प्राप्तप्रसवा Uttara .

party n पक्षः (ifc f क् or इ) वर्गः

(ifc f क्) KātyŚr, Prāt, etc अंशः अर्थ

mfn. R 4.32.1, 7.10.16 स्वयम् स्वयम् (अनिर्दिष्ट)

R 1.30.15, etc (ifc f or n) सार्वभौमः BY,

KātyŚr समाजः W .

adherence to a party अनुसरणम् अनुसरणम् L other-

ing to the p. of गृह्य mfn Kās being of the same p.

एकपक्षः m n L belonging to a p. पक्षवत् mfn h , ^ गणना

L belonging to both parties मध्यस्थ nf (क्) n in h, etc

belonging to y p. मद्दर्शिन, मद्दर्शीय, मद्दर्श mfn Siddh be-

longing to neither p. मध्यस्थ mf(आ)n in, with, etc be-

longing to one's own p. स्वपक्षीय mfn Samskarak belonging

to the p. of वर्गीन, वर्गीय mfn (i/c) Pan 1.3.64, वर्ग्य

mfn (i/c) Pan 4.3.54 belonging to the p. of bride's room

वरपक्षीय mfn Pāncad belonging to the same p. एकीय

mfn devoted to a p. वर्गिन् mf(इणी)n with having a great

p. महापक्ष mfn in, Nam the hostile p. परकृत्यपक्षः

Mudr , परपक्षः Hit manifesting p. attachment पक्षपातकृत-
स्नेह

mfn not on the same p. अपक्ष mfn one p. एकपक्षः

one's own p. स्वपक्षः h, Kalav, Pancat, etc , निजपक्षः

Kathas , आत्मपक्षः Hit one who chooses the p. of पक्षग्राह

mfn (gen or comp) Hariv, पक्षग्राहिन् mfn (gen or comp)

R the p. of a bride-room at a wedding वरपक्षः h

the p. of another परवर्गः Can a p. of gamblers ^{धूलमण्डलम्}

relating to a p. पक्ष mf(ई)n W social p. सभा

standing by a p. वर्गस्थ mfn h taking p. of पक्षीय

mfn Hariv taking the p. of any one व्याश्रये Pen 5.1.48 .

2 parties द्वैपक्षम् , द्वैपक्ष्यम् .

to take to one's own party अर्धं कृ . .

~~partly-coloured~~ xxi

partly-coloured a j प्रपक्षत IV .

Paseolus munes कृष्णामुद्रः L .

a kind of small pashana-bhedin

२१९
शालिका

Paspalum frumentaceum शालिका W .

the plant Paspalum frumentaceum. उद्दालकः

Susr,

उद्दालकः Susr .

Paspalum scrobiculatum मदननागकः L .

a kind of grain eaten by the poor (Paspalum scrobicu

-latum) कोदण्डः Mh 13.4363, Musr, Bhartr, KātyŚr,

Paddh & Ch , कोदण्डः Musr, कोदण्डकः Mh 3.13027,

Musr, KātyŚr 2.1, Paddh .

passing adj संक्रमितृ W — असायिन् Pan

3.2.157 — गतवत् W — उत्क्रान्तिन् L —

भुज ifc BhP — (from one to another by contact)

स्पर्शसंचारिन् Rajat .

easily passing through तरीयस् (acc) RV 5.41.

12 not p. away अनपायिन् , ~~अवि~~ अवितारिन् RV

8.5.6 p. away उत्क्रान्तिन् L , ~~संचारिन्~~ संचारिन् 'Sis', 'Sah,

व्यभिचारिन् , ~~गमनवत्~~ Say on RV 1.113.15 , ~~व्यभिचारिन्~~

प्रध्वंसिन् Bh , ~~वियत्~~ वियत् BhP , ~~व्यय~~ व्यय Mn ,

Bh, Pur, हायन f(आ or ई) p. away

slowly मन्दानुसारिन् Susr p. beyon विलङ्घिन् Ragh,

Kavyad, अतिवर्तिन्, तर ifc g पचादि

p. beyond all stages of existence वयोऽतिग, वयोऽतीत

Bh p- beyond ordinary limits लोकातीत Ka d p.

beyond the sky विलङ्घिताकाश p. by अतिवर्तिन्

p. for स्मृत (nom loc or dat) Chp, Mn, Bh, etc,

मत (nom or adv) Mn, Bh, etc, विश्रुत

Hariv, परिश्रुत (nom) Bh, P, Hariv,

परिश्रव्यात, ~~मन्य~~ (only ifc), ~~मानिन~~,

~~संस्तुत~~ (ins r or comp) Āpast, Kathās, BhP,

~~साम्मित~~ (instr rarely gen or comp) AV, etc p.

for a man नरम्मन्य Pan 6.3.68, Sch p. for a woman

स्त्रियम्मनः, स्त्रीम्मन्यः Pan 6.3.68, Sch p. for day

दोषामन्य 'sis 4.62 p. for night दोषामन्य 'sis 4.62

p. from family to family वंशानुग Rajat p. from one to

another संचारिन Yājñ, Rajat p. into परिवर्तिन (ifc)

Kathās p. over व्यतिक्रमिन ifc ~~पारगामिन~~

Karand, तर ifc 8 पचादि, as a

carriage) निययिन् RV 10.60.2 p. over to others

संक्रामिन् Kull on in 3.7 p. through अनुप्रभूत

RV 8.58.2 p. through the atmosphere अन्तरिक्षग,

अन्तरिक्षचर p. unhappily (time) दुःखसञ्चार R 3.22.

10 quickly p. off (as rain) सुपार f(आ) PV to

reach the end by p. through तृ intens तर्तरीति PV

that which is given or proper to be done on the occasion

of p. from one thing to another औपसंक्रमण f(ई)

gana व्युष्टादि Pāṇ 5.1.97 .

causing to pass तारकः f(इका (Pāṇ 7.3.45,

Vārtt 6) R 2) NBh 12, JābālUp, Śivaṇ, etc causing to

p. away शपन BhP .

passing n अतिक्रमणम् (as time) क्षपणम्,

क्षपण तरणम् ifc Kātyār 1.7.13, R,

Vikr, Rājat, Hit (act of) अतिपनम्, am

अतिपत्ति f अस्यः (through an asterism)

भेदनम् VarBrS .

the act of passing beyond पृष्ठद्वानम् Fall on Kum

act of p. on अतनम् Nir the act of p. over पृष्ठद्वानम्

Fall on Kum the act of p. over अतिक्रमणम् SBr, am

वितरणम् M the act of p. through संतरणम्

(comp) R a festival at the p. of a boun ry सीमाति—

क्रमणोत्सवः Cat great p. महासङ्क्रान्ति f LW not p.

away अपरापातः MaitrS not p. beyond अलङ्घनम्

not p. over अलङ्घनम्, अनन्तरिति f TS, A itBr p. a

frontier सीमालङ्घनम् LW p. away अपक्रमणम्, अपक्रमः

अपक्रान्ति f MaitrS, ~~the~~ ~~the~~ व्यतिक्रमः R, ~~the~~

सैक्रमः ApSr, ~~the~~ उक्रान्ति f Kathas, ~~the~~

व्यपगमः Kull on Mn 5.66, ~~the~~ अतिपातः, ~~the~~

अत्ययः, ~~the~~ मरणम् AitBr, ~~the~~ उत्तरः, ~~the~~

क्षयणम् (v.l. क्षयण) the p. away of calamity

व्यसनायः BhP p. away of the body देहयात्रा L

p. away of the heat आतपायः Parh 1.52 p. away of

the hot season आतपायः R p. away (of time)

संलङ्घनम् Lāty, Sch p. away time यात्रा p.

between अन्तरागमनम् p. beyond विलङ्घना Rājat p.

by अतिचारः, अतिक्रमः Susr p. from one state

of existence to another संसारगमनम् Sn 1.117 the p.

into another caste वर्णान्तरगमनम् Gaut the p. of a

faintness मूढपिगमः Ragh the p. of the sun into the

next sign at either equinox विषुवसङ्क्रान्तिः Hit, विषुवसङ्क्रान्तिः

f the p. of time अतिवाह्यम् p. off अपक्रमणम्,

अपक्रमः, अपक्रान्तिः f the p. of time (dis-

order resulting from intoxication) मदाह्वयः Susr p.

one's self off as प्रवादः (ifc) R p. over निस्तारणम्

Kull, निस्तारणम् BhP, निस्तारः Bhartr,

संसारः (gen or comp) MBh, P, etc, प्रतारणम्

MBh, Kav, etc, प्रतारः, प्रतारः MBh, P,

~~प्रतारणम्~~ R, Rājat, ~~अधिव्यतिक्रमः~~

(comp) ĀpGr व्यतिक्रमः MBh, Kāv, etc, ~~अधिव्यतिक्रमः~~

अतिक्रमः, ~~अधिव्यतिक्रमः~~, ~~संचारः~~ (ifc f)

आ) Yājñ, ~~अतियात्रा~~ Samk, ~~उद्धाननम्~~

MBh p. over a crematorium श्मशानाधिव्यतिक्रमः ĀpGr p.

over an oblation हविरन्तरणम् KātyŚr p. over by means

of संचरणम् (comp) Kāv, Pāncat p. over from

संचरणम् (abl) Kāv, Pāncat p. over in संचरणम्

(loc or comp) Kāv, Pāncat p. over safely समुत्तारः

ivyaṁ p. over to (others) सांक्रमिकः Kam p. the

night निवासः p. the way of night निशातिक्रमः p.

through संतारः (gen or comp) Bh, , etc, ~~am~~

अधिष्ठितिक्रमः (comp) ApGr p. through a succession of

states संसारः Up, In, Bh, etc, ~~xxxxxxxxxxxx~~ ~~am~~

संसारणम् BhP, Saivad ' p. through (her fathers)

body (?) ' (a daughter) देहसंस्कारिणी f L p. thro-

ugh the strainer (consisting of sheep's wool or a sheep's

tail, said of Soma) अयुवि m PV p. time निवासनम्

R the perio. of p. from one season of life to another

दोहदलक्षणम् L .

to be passing in one's mind मनसि with वृत् .

causing time to pass away यापनम्, यापना Kām,

Kāv causing to p. through a strainer चालनम् .

so as to pass by तिरः ind (g स्वरदि) RV

so as to p. through अभ्यापादम् ind (acc) Nir 7.26 .

passion n I सरागता Pāncat, सरागलम्,

~~सर~~ सैरागः R, ~~राग~~ रागबन्धः Kālid _____

रजस् n MBh, Kāv, etc, ~~राजस्~~ राजस् (in

Sāṃkhya phil) तेजस् n (often pl), तेजा _____

अनुरागः _____ आनुरक्ति f, अनुरक्ति _____

कामाग्नि m, ~~कामानलः~~ कामानलः m, ~~कामगुणः~~ कामगुणः,

~~कामात्मता~~ कामात्मता Mn 2.2, R 2.21.57 .

II अमर्षः MBh, P, etc _____ अरति L _____

आवेगानम् L _____ उग्रता, उग्रलम् _____ उज्ज्वलः

L — उत्सवः L — उष्णः L — अद्या

— कन्दपिप्पलः L — (rage, of which the Jainas

reckon four kinds) कषायः HWog 4.6 & 77 — कुन्तः

L — कैशिकः L — कोपः In 3.230 & 8.

280, 33h, etc — कैशिकः (gana भिदादि) L

— क्रोधः VS 30.14, 4, SBr, etc, (ife f आ) Amar

— स्वप्नः ~~१~~ √स्वन Un) Un — गर्जनम् L

— द्युणि m Naigh 2.13 — चण्डम् L —

चण्डिमन m (g पृश्वादि) Balar $\frac{2}{3}$ — प्रतिरम्भः

W, ~~मालातिम~~ मालातिम ~~भामः~~ RV, AV, VS,

SBr, BhF (in rhet) भावः Kāv, Sāh, Pratāp,

etc मदनः (ifc f आ) IBh, Kāv, etc _____

मन्यु m RV, etc, मन्यु f L मादि f only L

मादः L रभसः IBh, Kāv, etc _____

रुण f IBh, Kāv, etc रेफः L रोणः

Apant, IBh, etc लील्यम IBh, Kāv, etc _____

विकारः Srs, IBh, etc वेला L, रागः _____

असनम m 7.47.48, IBh, etc शरीरः (ifc f

आ) IV — कुरु m L — शिष्यः w —

हेङ्, हेङ् RV, AV, हेङ्ग, हेङ्ग L, हेङ्, हेङ्

n RV, AV, VS .

absence of passion शमः In, h, etc, ~

शान्ति f KathUp, Bh, etc, ~ शमः Lalit,

~ उद्गः L absence of sexual p. शमः TandBr

affected by p. शान्ति mfn w affected with p. रक्त

mf(आ) n In, Bh, etc afflicted by p. कामात mfn w

any p. शगः (ifc आ or ई) In, Bh, etc

ardent p. for मरु (comp) with the being affected by p.

रुक्ता ॥, रक्तलम् " betraying p. रागुराग

mf(आ)n Kāv, Kathās, KarkP blind with p. रागाव्य mfn

Kaitrīp caused by p. कामज mfn in 7.47.47.50 char-

acterized by p. रागात्मक mf(इका)n Bhag composed of

p. रागात्मक mf(इका)n Bhag ' daughter of p. 'सखा

सुमदागजा, सुमदा L different p. रसान्तरम् Kum deve-

lopment of p. रसोत्पत्ति f devoid of p. विगतराग

mfn ॥ displaying tokens of p. माराङ्क mfn Gīt domi-

nated by p. सकषाग mfn Vedāntas, Sarvad endowed with

the quality of p. राजरा mf(ई) n MaitrUp, Mn, MBh, etc

evil p. व्यसनम् Mn 7.47.48, h, etc, ~~4111~~ व्यसनित्वा

Kathās excess of p. रागायतम्, रागादेकः mfn

excited by p. पिदितकट mfn R excited with p. समद

mf(आ) n Kāv exciting p. रञ्जक mf(इका) n ^{Cat} ~~4111~~ ^{Cat}

feeling p. सानुराग mf(आ) n Kāv, Kathās, MārkaP

free from p. नीराग mfn Bhartr, नीरज mfn

Kāv, Pur, etc, नीरजस mfn R, नीरजस्क mf(आ) n MBh,

R, etc, ~~मरजस~~ mfn ~~h~~ 14.1283, (fic) ~~मरजस~~

विरज mfn, ~~मरजस~~ विरजीभूत Mf, ~~मरजस~~ अनुपराज

mfn ~~h~~, ~~मरजस~~ वीतमहार mfn Mn 11.111, ~~मरजस~~ शीतल

mf(ओ) n Ashtav, Prasannar free from (the qualities of)

p. and ignorance विरजस्तमस mfn L freedom from p.

शान्तता Kathas, शान्तत्वम् MaitrUp, BhP freedom of

p. विरक्ति f Rājat, Pāncat, BhP from p. कामतः ind

full of p. राजोविशाल mfn Sāmkhyak full of p. रजस्वल

mf(ओ) n Mn 6.77 great p. प्रचण्डता Uttarar (lit)

having p. allayed शान्तरास mfn in petuosity of p.

कोपवेगः in a p. कृधा (instr) inclined to

p. कोपन mf(आ) MBh, R, etc the influence of p.

कामाधिकारः W influenced by the quality of p. राजस

mf(इ)n MaitrUp, In, MBh, etc increase of sexual p.

कामवृद्धि f L intoxicating p. अङ्गुजः L language

full of p. भावुकम् Pratāp, ~~भाविकम्~~ Pratāp,

भावुक one whose only p. is cruelty साहसैकरसिक

mfn W one whose p. has grown strong सूक्ष्मव्यु mfn Bhp

overcome with p. कामकोल mfn W, कामोपहत mfn

"p." and "heat" चाण्डिमन् m (६ पृथ्वादि) Rajat 6.298

' p. creeper ' (N. of Pati) रागलता L p. for

रागसङ्गः (loc or comp) Bh, Kav, etc, मलारः

(loc or comp) Bh, Hariv p. inspiring रागद mfn "

the p. of love स्नेहाकृतम् Mālatīm p. of the heart

मनोरोगः Mālatīm produced by p. कामज mfn Un 7.46

47.5 the quality of p. रजः Un 4.2.16, ६ch removal of

sexual p. स्वेदविगमः Pat Introd on Vārtt 1 the rising of p.

भानोदयः Prataṭ, Kuval a secondary p. उपरसः

L sexual p. भगः (also भगम् L) BV, ABr, KātyS

r, BhP, ~~सर्व~~ वेदः Pet introd on Vārtt 1 ' song of p. '

(a vulgar person of lord origin) रजउपुत्रः Cat a ~~xxx~~

state of p. मदावस्था Kathās (in poetry) a subordi-

nate p. अनुरसः untouched by p. परीरजस mfn MW

the uprising of p. रागायतम् MW void of p. निरञ्जन

mf(आ) n W (figuratively) wave of p. कूर्मि m f P,

to fly into a passion उद्युष्ट उद्योद्यति Tāndya Br,

~~मम~~ उद्वज्ज intens उद्वारजोति AV 6.71.2, ~~मम~~ प्रकुप

प्रकुप्यति MBh, R, etc. ~~xxxxxxxxxxxxxx5xinflamxxxxxx~~

aggregate of 5 inflammatory passions पञ्चाग्निहम

Kathas a collection of 5 inflammatory p. पञ्चाग्निहम

Kathas containing various p. (as a drama) नानारस

mfn Malav free from all p. वीततृष्ण mfn L free from

all p. and desires वैरङ्गिक mfn Pārsvan, वैरागिक

mfn L, वैरागिन् Brahman free from impure p. निष्कषाय

mfn 13h freedom from p. वैरक्तम ^{११} L, वैरक्त्यम ^{१५}

Kathā free from p. शान्त mfn p, 13h, etc, ~~...~~

निभृत mfn 13ar, ~~...~~ नीतवसेरणु mfn

Balar 4. $\frac{11}{12}$, वीतराग mfn 13h, 14v, etc free from p.

and fear and anger वीतरागभयक्रोध mfn 13hag indulging

one's p. कामग mfn Yājñ 3.6 the 9 p. (gram)

अवरसः one of the 6 evil p. प्रतिद्वः harmas 67,

मूढी L one of the 24 minor evil p. मिद्धम

harmas 69 a sage with subdued p. (esp. applied to a

Buddhist or Jaina saint) वीतरागः L thoroughly free

from all p. सुविरज mfn BhP whose p. have not yet

ripened i.e. are not yet quite extinguished अविपक्वकषाय

mfn BhP .

to be free from passions विरजीभू विरजीभवति

Pan 5.4.51, Sch .

passionate adj I अमर्षवत् L उद्धट Gīt

दृष्टिनि Gaut तिग्म RV, etc

^{११}
तजस f(इ) Sāṅkhyak, Tattvas, Vedāntas, Susr,

BhP भामिनि भानान Sis

नन्युमत RV, etc नृषि L सरस

f(आ) Kāv, Kathās .

II सराग Kām, Gīt ~~२२~~ रेडिन्

राजस f( ) MaitrUp, Mn, Sh, etc पुष्प

f(आ) rarely इ) 10.1.2, 17.1.68.1, 8.9.17, र,

ChUp, Susr, Bh, etc — 501 — प्रचण्ड f(आ)

Bh, Kav, etc — चण्ड — f(आ VarBrS 68.92, इ P 2

Vikr, Pach, etc) Bh, , etc, चण्डशील ras 6.34,

चण्डवत् W — सरभस Kav, Kathar, Net

बहुरभस f(आ) Rajat कौथिन Susr 3.4.

62, कौथिन f(आ) Bh, etc, कौथानु

Susr 6, कौथमय R 7.65.31, कौथमूर्छित

Bh 3.1864, R 1.1.48 कौपिन (with loc)

R 3.16.29, Git 10.3, कौपक्रमः W, कौपन

f(आ)) MBh, R, etc, कौपव " शोषिन

f(इणी) Hariv, शोष Bhatt शोषण MBh,

Hariv, MarkP .

' lord or husband of a passionate wife ' (N. of

Krishna) शक्तिश्वरः Brahman p. abuse प्रतिरम्भः

p. and dispassionate (said of Siva) शक्तविशक्त

MBh a p. embrace निर्मिरपरिरम्भः Git निर्दयाश्लेषः

Megh 105 a p. man पञ्चिद्रुतः ' the p. tree ' (Jonesia

Asoka) रागितरु m L a p. woman चण्डी (गुह्यादि)

W, ~~क्रोधना~~ L, ~~कोपना~~ W, ~~भाभा~~

L, ~~भामिनी~~ Bhp, ~~तस्करो~~ L the state of

being p. क्रोधित्वम् R 7.18.16 tired by p. amorous

snorts निर्देयरतिप्रमाकसे f(आ) Ragh 19 .32 very p.

उद्युतः, अत्यन्तकोपन, lit 5 faced

पञ्चानन L a very p. man महायुतः .

to be passionate अधाय Nom अधायति,

अधायते RV to become more p. पञ्चउत्तरीभू Kad .

passionately सरभरसम् ind — कामतः ind

निर्दयम् ind Kāv — सप्तद्वारकम् ind

Ericch .

to kiss passionately परिचुम्बन् परिचुम्बन्ति Kāv

kissed p. परिचुम्बित mfn Caurap p. addicted to व्यसनिन्

mfn ifc Kāv, Kathās p. attached to रक्तक mfn L .

passionateness n पण्डुलम्

Pratanar, Sāh 3.150,

पण्डुलम्

Malā 3.20

अशान्तता Kathās

पण्डुलम्

Sis 2.48 .

passionless adj निराग f(न) D, WhP

अशान्तता

L

शान्तरजस

Bhas

निराग

SankhBr

दमन

f(न)

)

ifc L

.

the growing passionless शीनीभावः

Latit

a p.

girl unfit for marriage

निःस्पृहा

L .

passive adj निर्गोपात् Kāv, etc .

the passive voice कर्मणिवाच्यम् .

to be passive उदात्त उदात्ते Bh, BhP,

११
Sis, etc .

passport (as given by a seal) मुद्रा Mudr .

past adj भूत f(आ) RV, etc निभूत

L अतीत परीत R प्रतीत

L (as time) गत Mn 8.402, MBh, etc

वृत्त KaushUp, Mn, MBh, etc अतिपञ्च

उषित (ep. also रुष्ट) MBh, Kāv, etc नियति

R पर f(आ) RV, etc परीक्ष f(आ)

पूर्ण SankhGr, MBh, R, etc प्रयत्न L

संस्मरणीय 'sak .

not past अनपेत .

anything past गतम् W as if it were p. भूतवत्

ind Pan 3.3.132 being p. आतिगत ' causing a word to

have a p. meaning ' (N. of the augment) भूतकल्पाम्

prāt destroy p. transactions कृतद्वयस्य , कृतदन

a girl who is p. if five आतिपञ्चा having no p. time

निर्विनीदु

Megh, Vcar one who acknowledges p.

services कृतवेदिना Mudr, Lalit one who is p. all resto-

ration to strength स्थापनवृत्त Car one whose anger is

p. प्रतिशान्तकौप

MBh one whose time is p. व्यतीतकाल

Wagh a p. action परोक्षा (sc वृत्ति) APrāt the p. day

गतादिनाम्, गतादिवराः W p. illusion अतिव्राय Kir the

p. night गतरात्रि f W the p. tense अतीतकालः, ~~~

कृतम् AitBr 5.1 p. time भूतकालः VPrāt, Pān, Sch,

~~~~ अतीतकालः, ~~~ गतकालः W, ~~~ यातम्

VarBrS the p. year गतवर्षः, गतवर्षम् W relating to

p. time भूतकालिक Pān 3.2.84, Sch that which is p.

अपक्रान्तम् Balar, अतीतम् whose ways are p.

fin. ing out (God) दुरसयानुक्रमेण ME .

to go past व्यती, व्यतीति . (acc) MBh, Kāv, etc.

~~परिक्रम~~ परिक्रमति, परिक्रामति (rarely

~~परिक्रामते~~) AitBr. to relate p. events पुराण्य Hom

पुराण्यति g कण्डादि .

past परेण ind (~~xx~~ with acc) RV, etc .

past n भूतम् — अतीतम् .

not past - अनति - .

belonging to the past पुरातन mf (इ) n in, with,

etc, ~~xxx~~ सैव mf (इ) n a event of the p. पुराणम्.

AV, etc familiar with the p. पुराकल्पविद् mf n with knowing

both p. and future परावरज्ञ mfn Bhp, परावरदृष्ट mfn

15, परावरविद् mfn Bhp knowing the events of the p.

पूर्वविद् mfn Bn 9.44 knowing the things and events of

the p. पुराणविद् mfn AV knowing the things of the p.

पूर्वविद् mfn Bn 9.44 knowledge of the events of the p.

पुराणविद्या, पुराणवेदः ' ŚrS knowledge of the things or

events of the p. पुराणविद्या, पुराणवेदः ' ŚrS relating to

the p. पौरव mf (ई) n, पौराण mf (ई) n Bhp,

Hariv, P, पौराणीक mf (ई) n Kav, Pur, Susr a tense .

(either p. or future) not applicable to the current day

अन्यतनः

Pan a thing of the p. पुराणम्

AV, etc.

to talk of the past

पुराणम्

Nom

पुराण्यति

४ कण्डादे .

to paste on निष्पिष्ट caus निष्पिष्टयति SBr to p.up निष्पिष्ट caus निष्पिष्टयति SBr to make into a p.

वतीक्रे वतीकरोति SarnGS .

paste n वलीनम (ifc) ĀsvGr 3.8.8 .

' divine-paste ' (a fragrant paste of sandal, etc)

देववर्दमः L a fragrant p. of sandal, agallochum,

camphor, and safflower देववर्दमः L (grains) pre-

pared as p. वलीनक mfn Gobh 2.1.10 a kind of p.

prepared by boiling any medicinal substance in water प्रमथ्या

Car, Bhpr a kind of tenacious p. कल्कः Susr, Vājñ, etc

कल्कम a lump of p. लोप्त्री Bhpr perfumed p.

यक्ष्मकः KātyŚr, Sch, Phanv, Heat sour p. गोधूम-

—

साम्भवम् L .

a kind of pastille (in med) धात्रीमौदकः •

pastime n विनीदः Kāv, Kathās, Pāncat, etc, _____

विनीदनम Kāv, Kathās, _____ विहारः Yājñ, MBh, R,

etc, _____ विहति f Halod _____ कीडा VS 18.5, R,

Susr, etc, _____ प्रकीडः VS, Hariv, _____ ^{११}कीडाकीनुकम

W _____ तीका MBh, Kāv, etc _____ केनि m f Mn 8.

357, Mricch, etc, _____ केनिमुखः L _____ खलनम

Bālar 4. $\frac{16}{17}$ _____ एका _____ gana कण्डूदि Pān 3.12' _____

^{११}कीनुकम L _____ देवनम L, _____ देवना L _____

नरिष्ठा (AV), नरिष्ठा (VS) _____ नर्मः VS,

~~नर्मन~~ नर्मन n Bh, Kāv, etc, नर्मयितम् Bālar

विलसितम् Kāv, Kathās, विकासः (ifc f

आ) Bh, Kāv, etc हेला (ifc f आ) Kāv,

Kathās, etc .

engaging in pastime रक्त mf(आ)n L .

pastry n पिष्टकः L, ~~पिष्टकः~~ पिष्टकः L .

any pastry filled with seasoning पुरः Bhpr any

p. filled with stuffing of any kind पुरः Bhpr, a kind

of p. कर्चरिका, ~~कर्चरिका~~ कर्चुरिका L a p. dish पिष्टपात्री

L a kind of p. प्रेहणकम् divyā, ~~प्रेहणकम्~~ प्रेहलकम् L,

~~फेनकः~~ फेनकः L, फेनिका Bhpr, ~~मुक्तामौदकः~~

Bhpr, ~~लोचिका~~ लोचिका L a kind of p. meat शङ्खारकम्

Bhpr a quantity of baked p. शावकुलिकम् L a sort of p.

flour मुदकः Pañcat, Śukas, Bhpr .

pasturage n यवसः, यवसम्

RV, etc

प्रचारः

Mn 9.219 (= Vishn 18.44) Yājñ, Bh, Hariv

R पाशवपातनम् L तिहारभूमि f Kir .

beginning with good pasturage यवसप्रथम mfn

V 21.43 depending on good p. यवसप्रथम mfn VS 21.43

good p. सुयवसम् RV, TS, Śr, BhP having good p.

सुयवस mf(आ) n RV, सुयवसिन् mfn RV p. for

cattle गोप्रचारः Yājñ 2.166 tender p. कृतायावक्म

L young p. कृतायावक्म L when there is good p. सुयवसे

without good p. for cattle अगंयूति mfn RV 6.47.20 .

pasture vb चर caus चारयति Bh 14, P, BhP

pasture n वायुति f (Pāṇ 6.1.79, Vārtt 2f) PV,

AV, TS 2 दानम RV तृजनाम .

abounding in good pasture and water सुशानसो दान

mfn Mṛh desirous of good p. सुयवस्यु mfn RV the owner

of an enclosed p. विवीतमते m Yājñ a particular p.

among Vogins उष्ट्रनिषदनम Sarvad p. grass दासः AV,

VS, TS 6, TBr 1, Mṛh, etc, गानादजम L p. ground

गानादज Mn 9.219 (= Vishn 18.44) Yājñ, Mṛh, Hariv

Hariv, P, दासस्रजानम L p. land खिल, खिल्य

~~गोम~~ गोम AitBr 4.27.9, Lāty 10.17.4 n. ground

गोम RV 3.39.6 a piece of n. land गोम्युति f

(Pāṇ 6.1.79, Vārtt 2f.) RV, AV, TS 2 .

beyond the area of pasture-land परागम्युति ind

RV .

pasturing acj अवसाह EV .

pasturing n चारणम् .

name of the Pātali पाटली g गिल्लादि .

patch n कपटन Pāncat, Kathās, etc, कपटः

L .

covered with patched garments कपटिक, कपटिन

mfn L p. garments कपटम् Pañcat, Kathās, etc,

कपटः L p. up पुनरुत्थूत mfn TS, Lāṭy, etc

wearing a p. garment (s practised by certain Yogins)

कण्ठाधारणम् .

pater familias भवनस्वामिन m Ucat, भवनाधीशः

m pl L.

paternal adj पितृय f(आ) R, etc, ~~पैत्रिक~~

f(ई) Mn, MDh, etc, ^{पै}पैत्र f(ई) Sankh'ra, MDh, ~~पैत्रिक~~

^{पै}पैत्रिक

Mn 2.27 .

not paternal अपितृक, ~~अपितृक~~ अपितृय Mn 9.

maintaining the paternal (character) well सुपित्र्य

RV p. ancestors पितरः m pl in 2.151, etc, P, Kathas

p. and maternal uncle पितृव्यसमातुल (ibc) MBh a p.

estate पैतृकभूमि f v the p. party पितृपक्षः MBh p.

relation ज्ञाति m L & Sch the p. relationship पितृपक्षः

MBh the p. side पितृपक्षः MBh p. uncle पितृव्यः In,

MBh, etc, पितृव्यक HParis .

paternity n पितृत्वम् — जनकता Kathās

17.57 .

path n I मार्गः (exceptionally also मार्गम्

ife f आ) In, IBh, etc, मार्गपथः E —

पार्थिव m RV, etc, पथः IBh, Kāv, etc, पथः

पश्चात् RV, TS, Br वर्त्तन् n RV, etc —

वर्त्तन् f RV, Br, AV, ChUp, वर्त्तन् f, वर्त्तन्

HParis' (= वर्तनि) _____ एकवर्त्मन _____ n Maish _____

अयनम् _____ RV 3.33.74 etc _____ सरीणि _____ f Bhartr,

Das' _____ स्मृति _____ f RV, etc _____ पद्धति _____ f Hariv,

Kāv, etc also पद्धती _____ न्वह्वादि _____ पदवी, _____

पदवि _____ L, पदवी _____ .

II अजनि _____ f Nir _____ उपज्मन् _____ m (NBD)

SV 1.4.1.5.6 _____ कृति _____ f L _____ गति _____ f R,

Bhag, etc _____ पत्न _____ n RV, VS, Kath _____

पौंसकम् _____ L _____ पदा _____ L _____ पद्वन् _____ m

Un 1.112 _____ प्रचरः L _____ यानी TS,

MaitrS, Kāth _____ यामः RV, AV, Br _____ योजनम्

RV _____ तयुज mfn RV, AV, VS _____ (?) स्मृति

f RV 2.2.7, 10.111.3 _____ संचरः (ifc f आ) TS,

SBr, SrS, Kālid, Kathās _____ संचरः (ifc f आ)

MBh, Hariv _____ स्मृति m RV 1.141.8 9 say) सरणि

_____ स्मृति f RV, Br, SāṅkhSr _____ स्तब्धः MBh,

Hariv .

. not a path अयामः TS .

being on the path of virtue गुणायन

mfn BhP 3.

21.43 ' Bhagī ratha's p. ' (N. of any Herculean effort

or enertion) भगीरथपथः, भगीरथप्रथ नः (R)

' divine p. ' (the atmosphere) दिवतर्मेज n L a diff.

erent p. विपथः, विपरम L fallowing a true p.

सत्यवर्मेज mfn AV following the right p. सुवर्मेज

mfn Susr forming the p. for the Trinada stoma त्रिणवर्मेज

mfn TS 4.3.3.2 going along a p. पातिपथिक mf(इ) n

Pan 4.4.42 a good p. सुपथ (सुपन्थः nom) m TS,

SB̄r, Kav, सुपशम VS, सुगम, सु

सुवितम RV having a black p. (said of Agni)

कृष्णाध्वन् mfn RV 2.4.6, 6.10.4 (said of Agni)

कृष्णावर्तनि mfn RV 8.23.19, A 1.28.2, कृष्ण-

जैहस, कृष्णाजैहस Say & Gmn, (said of Agni)

कृष्णशम mfn RV 6.6.1, कृष्णासीत mfn Say

RV 1.140.4 having a golden p. हि२प्यवर्तनि mfn RV, VS

having a great p. महापश mf(आ)n ParGr having a p.

made कृतमार्ग mfn having a p. resembling that of the

moon (because of not having any caesura) पञ्चमर्त्य

n having a wide p. उन्मत्त mfn (only loc) AV 6.4.

3 ' having hidden p. ' (the mind intellect) गूढपथः

L leading to men (a p.) निर्वाण mfn AV 12.1.47

' merchant's p. ((trade traffic) वणिक्पथः Bn, Bh,

etc a narrow p. accessible for only one person एकायनम

Bh, R not being on the right p. असमथ mfn BhP

on a p. प्रवर्तिना, प्रवर्तिनि on a wrong p. अपथेन

one whose p. is black (said of Arni) कृष्णवर्णसिंह

mfn RV 2.4.7 ' the p. above ' (the ether) ऊर्ध्ववर्त्मन्

n W a p. in a forest वनराजी MBh, Kāv, etc, _____

वनोद्भवः (with मार्ग) MBh the p. leading to the

Pitris पितृशाण (Ved) m, पितृशानः (with or scil

पाथिन्) RV, AV, MBh, etc, पितृशानम् BhP the p.

of a bride वधूपथः ApGr, Sch ' p. of ~~dis~~ermination ' _____

विवेकपदवी Kathās a p. of dust रेणुपदवी MW the

p. of duty धर्ममार्गः Pañc the p. of heavenly body

मण्डकः (rarely मण्डकः अथर्वसिद्धि and f ई, g

११ गौरादि

) Suryas the p. of life प्रायणम् Bh, BhF' p. of offspring ' (the Vulva) अपत्यपथः Susr the p.of sacrifice यज्ञपथः SBr the p. of the air मरुद्वर्त्मिनःn L, मरुतपथः Kād the p. of the asterisms भ्रुकक्षाSuryas ' p. of the Blest ' सिद्धपथः BhP the n. ofthe cows गौगति f AV 20.129.13 p. of the Pakshinacow (between the Śālā and the Sadas) दक्षिणापथःŚankhŚr, ĀsvŚr, KātyŚr, Lāty p. of the gods (?) आपातः

नप्त

m Mahidh on VS 19.56 the p. of the good

साधुपदवी

Bhartr̥ the p. of the honest ones

आर्यपथः

R p. of the Nakshatras नक्षत्रतीर्थी

MBh

the p. of the priest on the sacrificial ground

ऋग्विपथः

R̥aty̐ the p. of the Samaveda सामपथः

JaimBr

the p. of the sky रौक्मन् n Kathās the p.of the Vedaवेदपथः, वेदपथेन m Bh the p. ofthe windवायुमार्गः m Bh पवनपदवी Nesh thep. of virtaeधर्ममार्गः Panc the p. on which the Adhva-ryu priest walks up to the fireअध्वर्युपथः S̥as (with

Buddhists) the p. pointed out by Buddha for escape from ~~the~~

the misery of existence (one of the four noble truths)

मार्गः

HWB 44 a p. previously walked by another

अनुवर्त्मन n BhP the p. final emancipation मुक्तिमार्गः

'Santiś' the p. to liberation मुक्तिमार्गः 'Santiś' the p.

to the altar between the Catvāla and Utkara तीर्थम्

ShadvSr 3.1, AsvSr 4.9 ~~14~~ SankhSr, Laty, KatySr,

rarely तीर्थः Bh a raised p. across inundated fields

विष्णुः

L relating to a p. सुरा mfn VS the

right p. प्रतिपद f L, सन्मार्गः Mālav, Kathās,

etc, सुवर्त्मन n Pāncar a secret p. कास्यति

f L set on the p. of Buddha hood (?) अत्रपृष्ठीकृत,

अत्रपृष्ठीभूत mfn Divyav 'Siva's p.' (± final liber-

ation : शिवमार्गः L 'star p.' (the sky) तारापथः

Bālar 8.32 turn of p. आवृत् f AV, TS, TS, ŚBr walk-

ing in the right p. सन्मार्गस्थ mfn Amar 'whose p. is

water ' (Varuna) जलकान्तारः L whose p. (pada) is

ghee द्यूतपदी RV 10.70.8, AV 7.27.1, TS 2, ŚBr 1,

Asv. r. 1.7 ' wrong p. ' (separation from the p. of right

ness) कुगति f Buddh. ~~the following of good paths~~.

the following of good paths (of morality etc)

सन्मार्गो लोकनम III going by 3 p. त्रिवर्तिन mfn Svet-

up 5.7 going in p. that spread in different directions

त्रिपथपथि mfn RV having a hundred (i.e. numerous) p.

शतपथ mfn Bh, Cat, शतयामन mfn RV

having a thousand p. सहस्रवर्तिन mfn RV, ~~the following of good paths~~

सहस्रवर्तिन mfn Sis, सहस्रयामन mfn RV

having beautiful p. सुपथ mfn having easy p.

सुखवर्त्मनि mfn having many p. पुङ्गवर्त्मनि mfn AV

' having various p. 'व्यद्वन् m having wide p. (as

the earth) विचारिन् mfn RV 5.84.2 roaming on distant p.

प्रापथिन् mfn RV the seeing of good p. (of morality

etc) सम्मार्गलोकनम् m .

to lead upon a path अपिपथ caus

अपिपाथयति (acc) KaushBr, ŚāṅkhŚr .

the pathetic sentiment करुणा

śah, etc .

pathic n गुदयेनि nfn Chpr — कुम्भीलः

/
Susr .

pathless adj अमार्ग , ~~निर्भर्ग~~ निर्भर्ग Kām

— अपथ f(आ) Pan 2.4.30, Ach — निवृत्तराजि

Hear .

pathless state अपथम् AV, etc .

pathologist n नैदानः ^{२९} 'Sis, Sch .

pathology n निदानम् L (निदानस्थानम्),

~~~~~ (one of the 5 departments of medic science)

निदानस्थानम् ^१ Susr, ~~~~~ रोगलक्षणम् ^२ Cat .

patience n I धैर्यम् MBh, Kav, etc _____

सहिष्णुता, सहिष्णुत्वम् MBh, Kav, etc _____ परिषदा

_____ सहिष्णुता Pān, Vop _____ तितिक्षा MBh,

Pān 1.2.20, Susr, etc, _____ (daughter of Daksha) तितिक्षा

BhP 4.1.19ff, _____ (mother of Kshema) तितिक्षा . BhP

4.1.19ff, _____ (wife of Dharmā) तितिक्षा BhP 4.1.19ff

_____ क्षान्ति f Mn 5.107, MBh, I, etc, _____ क्षमा

Mn, MBh, etc, ' _____ ' (personified as a daughter of

Daksha and wife of Pulaha) क्षमा

Hairv 14035, Prab,

VP, दोन्तम् B 1.34.32 & 33 .

II उपशमः MBh 3, Bhartr, 'antis' प्रेक्षा

दान्ति f L धारयिष्णुता

Kam परिचारणा Near मर्षः L, मर्षणम्

MBh, R, मार्षितम् V, (accord to some)

षम, सम्मर्षः MBh, मर्ष स्थैर्यम्

MBh, R, etc . ~~endowed with~~

endowed with patience दसमान्वित mfn Mn 7.32, etc

possessed of p. धैर्ययुक्त (Hariv), धैर्यवत्

(R, Rajat) mfn practising p. क्षमाशील mfn Wh .

to have patience with क्षमांकृ to have p. आगम

caus आगमशते : Lāṭy to have p. with any one सह

cl 1 सहते (ved and ep. also सहति and except-

ionally साहति) (gen) Bhag .

patient adj सहिष्णु — सहन f(आ),

सहक Halōd, सहसानु L सौट

तितिक्षु AV 12.1.48, '33r 14, h, h, —

तितिक्षु g छत्रादि, तितिक्षित L, क्षान्त

(gena प्रियादि) Mn 5.158, Yājñ, I, Ragh, (compar

क्षान्तर), क्षान्तिमत् Rājat 5.4, क्षमावित

Mn 7.37, etc, क्षानु Mn, क्षमितृ L,

क्षमिन् (Pāṇ 3.2.141) (with loc Yājñ 1.13,

2.200, h, hP, Bhartr, et, क्षमावत h, , etc

~~स~~ क्षमाशील MBh, ~~स~~ (said of the earth) क्षम

f(आ) (पचादि) AV 12.1.29, ifc (Pan 3.2.1,

Vartt 8) आभिनीत L = मर्षिन् अभिमति

(NBD) DV 10.92.4 & 5 उपरत Br, MBh, BhP, etc

दान्त Br, In, MBh, etc मर्षितवत्, मर्षित

मर्षिन् MBh, Kāv, etc मुत्तह W .

making patient उपशामक Lalit of a p. disposi-

tion सहनशील MBh p. as the earth क्षितिक्षमावत्

R p. during the day अहृदक्षान्त mfn Kir p. like the

earth क्षितिर्वृत्तिमत BhP 4.16.7 'the p. one' (the earth

) क्षान्ता L p. with an enemy शत्रुसह Pan 3.2.46,

Sch truthful and p. सत्यतितिक्षावत् Kav very p. सर्वसह

f(आ) MBh, DhP, Gīvaṣ, ~~क्ष~~ क्षमापर .

to be patient क्षम cl 1 क्षमेत (ep. also

क्षमति) RV 10.104.6, MBh, R, etc

patient n दशमाशुज m, '...' (the N. of

Siva) दशमः .

a bad patient दुष्टातुर mfn Kath 60.120 a dis-

obedient p. दुष्टातुर Kath 60.120 .

patrimonial adj पित्र्य f(आ) BF, etc .

inherited patrimonially पितृप्राप्त mfn .

patrimony n पितृदायः R पितृद्वयम् Yain

2.118 पितृवित्तम् Var पितृकथनम् .

the first part of a patrimony उद्धारः .

^{sti}
patriism love for one's native country जन्मवास्यम्

Hit .

patrol n आरक्षकः, आरक्षिकः — परिचरः

L .

patron n नाथः — प्रावितृ m RV, SBr, KatySr

— (applied to gods, esp. to Savitri) भगवः (ifc)

f आ, ई g अह्नादि) RV, AV — (said of Asvins)

भुजि f RV .

any patron यजमानः Pāncat having Parjanya as

p. पञ्चनाथः without a p. अलङ्घनाथ mfn .

patronage n नाथत्वम् R — आचारः AV

13.3.48, MBh, Susr, Vedāntas, etc .

patronymic n गौकार्या L गौत्रान्तः

(scil शङ्ख) L अपहार्यशङ्खः

आजलम्बवि m (gana बाह्यादि in Kās)

आजथैनवि m (gana बाह्यादि) .

a patronymic designating an elder descendant वृद्धः,

वृद्धा

Pan 1.2.65, etc relating to the formation of

p. nouns आपस mfn L .

a patronymical affix अपत्यप्रत्ययः Sah, man

अपत्यम् Sah .

pattern n प्रकृति f SrS उद्दे Pan 3.3.

86 प्रतिमानम् Bh, BhP प्रतिरूपम् .

an ideal pattern of a house personified as a deity

वास्तुनरः VarBrS, वास्तुपुरुषः ArP offering (i.e.

being) a p. प्रतिरूपधृक् rin BhP serving for a p.

हृषीकेश

mfn Gaut .

paucity

n

स्वात्म

HW

हस्तः

Wh,

Hariv, etc .

pauper — नैऋतः — शिवदिरः "n. Vr, शिवदिरः.

— जायानुजीविनः m L — तपस्विनः m .

Paurānic adj पौराण f(इ) Bh, Hariv, R.

पौराणिक f(इ) Kāv, Pur, Susr .

pause vb विरम विरमति (rarely $\bar{A}$) TS, etc,

उपरम (Pan 1.3.85) उपरमति, उपरमते

SBr, NankhSr, AsvGr, Pāncat, etc, आरम आरमति

मन्द नद RV विहा विजहाति

VarBr स्तुम cl 1 स्तोमते Thatup 10.34 .

to pause variously व्युपरम व्युपरमते / en.

also व्युपरमति) AsvSr .

pause n I विश्रामः APrāt, Pān, etc, ~

विरति f Kāv, Kathās, etc, ~ व्युत्पन्नम् MBh,

Hariv, Kāv, ~ विश्रामणम् Hcat, ~ आरमणम्

— शान्ति f Hcat .

II अन्त — कालधारणा RPrāt —

क्षपणम् = क्षपण — पर्वन् n SBr, MBh,

etc — पाठच्येदः, पाठविच्येदः ^L — मध्यम्

L — (in music) यति f Saṃgīt — लयः

— विश्रामः Srutab — सिद्धि m (except-

ionally f) W absence of p. काकाव्यवायुः TPrat extend-

ing beyond a p. तेश्विरामः VPrat 1.118 having no p.

अनन्तर mf(आ)n one who has made a p. तद्विषयः

mfn DV, VBh, etc the p. after a quarter of a verse

पदविरामः TPrat p. in a narration उच्छ्वासः

p. in a verse विच्छिन्ति f W, विच्छेदः Ping.

ch, ~~xxxxxxx~~ तद्विरामः TPrat p. in the

study on account of rainy weather अश्वानदथायः Gobh a p.

of $\frac{3}{4}$ of an instant between 2 short syllables पाकवती
~~पाकवती~~

MandS without p. अस्ताभ mfn Lalit .

pausing adj उच्छासिन (III) — स्तुभ

(ifc) .

pavement n कुट्टिमः, कुट्टिमम् — बद्धभू.

बद्धभूमि f L — भू f Megh .

having a pavement बद्धभूमिक fn L a kind of

p. अश्वोत्तरीषिकम् L, अश्वोत्तरीषिकम् .

Pavetta indica स्वपामनः

L .

pavilion n मण्डपः, मण्डपम् (ह अर्थ-यदि L

also ई f) मण्डलमाडः L मन्त्राश्रमम्

Vas वेदिका Naish, Vas, Pāncat, विवाद

वेदीक (ifc) Kathas, वेदी .

a kind of pavilion वैश्वः Vastav _____

पञ्चभद्रः

Vāstuv

बुद्धिसंकीर्णः

Vāstuv

भाग्यपञ्चाः

Vāstuv

मानभद्रकः

Vāstuv

मैयनाक्षमादपः

Vāstuv

यामभद्रः

Pāncad

वासुकीर्णः

Vāstuv

विजयम्

Vāstuv

वात्रुभद्रः

Vāstuv

श्रुतंवरः

Vāstuv

सौमित्रः

Vāstuv

सुग्रीवः

Vāstuv

~~पुष्पभद्रः~~

(ifc f आ)

Vāstuv

a kind of p. with 62

columns

पुष्पभद्रः

Vāstuv

a small p.

मण्डपिका

Kād,

Pavonia odorata ~~पौल~~ ^१केशाम्बु n Bhpr _____

~~पौल~~ L _____ ^{११}होवेरम्, ^{११}होवेल्म्, ^{११}होवेल्कम्

L .

paw (the ground) vb कुट् cl 10 कुट् यति .

(Dhātup 32.23) VarBrS .

having kusa grass in the paw (as applied to the

tigers: गुहाहरद mfn Hit a slap with the p.

दमकिलदः Hariv 16027, दमप्रहारः R 6.76.37ff,

Pāncat 4 .

' having paws ' (a n owl) कौशिक mfn Susr,

VarBrS, Pāncat, etc ' having paws like an owl ' (W. of a

teacher) कौशिकाकुली m Pravar .

Paw bicalcaratus सरलः

L .

Pawn vb सही-क

Comm on Yājñ .

pawn n 1 I आदि m RV, Mn, Yājñ .

1 II पुनश्चासः पतिदेशम् .

2 II (at chess) वरिकः, नारिका L, तरिन्

m BhavP .

pawned aj आधीकृत — आहित

Comm

on Yājñ, etc — निक्षिप्त .

anything pawned निक्षेपः n, Yājñ, Bh, Kav,

etc interest consisting in the use of any capital stock

p. काशिका वृद्धि f .

pawner n निक्षेप्त m MH .

pay vb दा cl 3 ददाति ( ) _____ (a time)

दा cl 3 ददाति (दत्ते) (with दण्डम्) in 8f

_____ प्रदा प्राददाति rarely प्रदत्ते Yājñ _____

आवह आवहति, आवहते Yājñ 2.193 _____ (a fine)

वह cl 1 वहति, वहते Yājñ _____ (debts) रुध्य, रुन्ध्य

caus साधयति Rājat, Kull _____ (tribute) दिह cl 3

दिदेष्टि Hariv 16061 _____ निविश निविशति IBh

_____ भू cl 1 (Dhātup 22.1) भरति, भरते cl 3 (25.

5) विभर्ति, विभृते cl 2 भर्ति IBh _____ शुल्क

cl 10 शुल्कयति Dhātup 32.75 _____ सनी संनयति

RV, AV, Br, Mn _____ (honour) समुपह समुपहरति,

समुपहरते Jātakam .

to pay attention to अपचि A 1.10.4 _____

उपलक्ष उपलक्षयति, उपलक्षयते Bh, Kām _____ प्रविधा

प्रविदधति

Sukas to p. a debt कण दा, कण नी,

कण प्रयम्

MBh, Mn, etc दा cl 3 ददाति

(दत्त)

(with कणम्) Mn 8, Yājñ 2.45

प्रयम् प्रयच्छति प्रयच्छते

Mn, MBh, etc to p.

a sum of money (for keeping one off) अवदय

अवदयते

AV 16.17.11, ŚBr, PBr (for the

purpose of silencing) अवदय अवदयते

AV 16.17.

11, ŚBr, PBr to p. back a debt) प्रतिकृ प्रतिकरोति

प्रतिकुरुते

Gaut

प्रतिप्रयुज प्रतिप्रयुक्ते

MBh (B) _____ (a debt) प्रतियुज् प्रतियुक्ते

MBh (C प्रतियुज्) _____ सम्भृ सम्भरते

MaitrS _____ (as a debt) प्रतियुज् प्रतियुज्यते,

प्रतियुज्यति MBh to p. great honour to सम्भर्य

सम्भर्यति Yājñ, MBh to p. off सैशुध् caus सैशुधयति

B, Kathās _____ (a debt) सम्भृ सम्भर्यति,

सम्भर्यते Kull on Mn 9.107 _____ विनी विनयते

Pan 1.3.36 _____ सम्भृ सम्भर्यति, सम्भर्यति

MBh to p. one out (?) अनुदा MBh 7.9499 .

to cause to pay ५६२१८ caus ५६२१८२५१८ risUp,

Yajñ to cause to p. taxes अव३ caus Ap to ob-

lige to p. दा caus दापयति (Pāṇ 7.3.36) VS 9.24,

AV 3.20.8, Mn, etc .

pay n सिनम .

large pay महावर्तनम . W ' p. for coming ' .

(messenger's pay : अभिसारः Buddh .

payable adj शोध्या W .

one who pays ^२ मावन्तु mfn ^१ Susr one who p. a

debt त्रणदा, त्रणदातृ, त्रणदायिन mfn one who

p. a sixth part as a tribute षड्भागभृत् mfn Buddh

one who p. worship उपासित mfn .

having to pay दायिन mfn (ifc) Pāṇ 2.3.70,

3.3.170, ^{-१} Kas .

paying adj उद्धारक .

not paying अदातृ p. what is due भागध

f(आ) TS .

paying n उद्धारकतिथि m Pancat 2.38.18, (ed

Buhler) _____ (the act of) उद्धारणम् Pancat 138.14

(ed Kosegarten) .

paying a debt ऋणमुक्ति f, ऋणमोक्ष, ऋणमोचनम्

p. back दानम् Mn, Yājñ p. off सौशीयनम् W _____

परेशौयनम् Kull, परिशौयः W _____ शुद्धि

f M _____ विगणनम् Pan 1.3.36 (in law) until p.

a debt गान्धुय ibc .

paymaster n व्ययकरणः, व्ययकरणकः Pañcad

payment n शोधनम् शोधः

अपाकरणम् अपाकर्मन् n निर्देशः

निर्देशः Hit प्रसंख्यानः MBh 3.10298

सिद्धि f Mn 8.47 .

complete payment of a debt निर्देशः having

given something is p. दत्तविकल्पिनमूल्यान not liable to

p. अदातु mfn p. for service rendered मूल्यान

(ifc f राज) Rajat, Kathas p. of a debt अणदानम्

अणशोधनम् , अणसमुद्धारः

कृणाकारः

कृणापाकरणम्, कृणापानयनम्, कृणापनोदनम्

कृणापनोदनम् _____ निर्यातनम् (with gen or comp)

Hariv, R, etc _____ उद्धारः .

making payments व्ययन्क mfn Kām one who makesp. व्ययन्कर mf (इ) n Kām .

the heart pea कर्णपत्रिका

L a kind of p. कर्णपत्रिका

m L

कर्णपत्रिका

Wh, Susr, etc

कर्णपत्रिका

पर्णपत्रिका

L

सर्वपत्रिका

Kaus (Sch) कर्णपत्रिका

यन्त्रपत्रिका

L

वर्तुलिका

Madanav

समनः

L

सानीतः

सानीतः

L

हरेणुः

(हरेणुका)

Lalit, susr

with

slightly globular seeds) हरेणु m susr a split p.

विदकम

Susr

p. plant

कलिनी

L

p. soup

कर्णपत्रिका

L

peace n शान्ति f Kath¹⁰, MBh, etc _____

शान्ति f MBh, R, etc _____ शमः MBh _____

उपशान्तम् Sukh 1 _____ शमनम् _____ शम्यम् _____

शम्यता MBh _____ शान्ति _____ अभयम् _____

(ifc f आ) RV, etc _____ अयुक्तम् MBh, etc _____

असपन्नम् AV _____ क्षेमः, क्षेमत् (Ved only)

क्षेमः g अर्थेयदि) RV, AV, VS, Mn, MBh, etc _____

श्री m w _____ समः P, Kām _____ सुष्मम् _____

being at peace with all उपरतारि mfn being in

p. (said of Vishnu) सिद्धिमत mfn Bh causing p.

शांतिकर mfn VarBrS conferring p. क्षमकर mfn

Bh 14.973, क्षमकर mfn (Pān 3.2.44) L, क्षमकमेन

BhP 2.6.5 enjoying p. क्षमिन् mfn Bh (e g Sal 12.90)

BhP 10.88.39, ām existing in p. (Said of Vishnu) सिद्धिमत

mfn Bh giving p. क्षम्य mf(आ)n Bh 14.1691

having settled terms of p. with reference to सिद्धाय

ind Buddh a kind of p. made between two kings with a

common object संयामः

Kan, Hit a kind of Sandhi o

or p. (purchased by the cess on f everything) उपग्रहः

Kan, Hit making p. संयानकरणम् making p. with

संयानम् (inser with or without सह) Th, Kav, etc

making p. अभिसन्धि m L अभिसन्धानम् ~~xxxxxxx~~

marching away after making p. यात्रासंयानम् Th 12.

2662 not making p. असंयान m/n Sanat not to be

made p. with असंयय Th 12.6268, Hit overtures of

p. शमिपन्यासः enis p. and its opposite (i.e. war)

संधि विपर्यया ^{११} m du Mn 7.65 p. based on mutual friend-

ship सङ्गतः (scil. सन्धि) Kām, Hit p. betwee

संधि m (exceptionally f) Mn, Yājñ, Hit, etc p. of

mind मनःप्रसादः Bh, Sah, Susr — शान्तम् BhP

शान्ति f KathP, Bh, etc p. on equal terms

सप्तसंधि m v a p. purchased with money परिश्रयः

Kām, Hit p. with नामः (सार्धम्) Bh —

संधि m (exceptionally f) (instr with or without

सह) Mn, Yājñ, Bh, etc realtine to p. शान्तम्

mfn Bh the state of one with whom no p. is to be made

असंध्यराता
venis .

to be made peace with संध्य mfn Bh, BhP,

संघितव्य mfn to conclude p. संध्य Nom

(only in inf संघितुम्) BhP to make p. with संघित

संघाम्यति (instr with or without सह) Bh wishing

to make p. with संघित्सु mfn (सह) 'sis, Kam .

अवादिन् (ग्राह्यादि)

निर्बैर वीतविरुद्धबुद्धि

सामसिद्धि mfn

Pāṇcat. the art of accomplishing something in a p. way

सामसिद्धि f to be accomplished in a p. way

सामसाध्य mfn Pāṇcat.

peaceably निर्वैरम् ind R — यथाक्षेमेण ind

R.

peace and war संधिविग्रही m du ITW minister

presiding over p. and war संधिविग्रहक : Rājat, संधिविग्रहिकः

MBh a minister who decides upon p. and war संधिविग्रहिकः

Kāv, Rājat the office of the prime minister of p. and war

महासन्धिविग्रहः Rājat.

prashant prashanta प्रशान्तात्मन् — शम्बन्

śis, Vopis — शाम्य — सुषामन् (प्रि)

— निरुपद्रव — न्यस्तशस्त्र

— साधु (वी) —

विश्रब्धसुप्त विश्रब्धसुप्त

great peacefulness

सुक्षेमम्

VarBrS.

peace-maker   n   शमक   mfn   शान्ति-कर्ता, शान्ति-प्रदाता

one skilled peace-making

संधिविचक्षणः

peacock n I मयूरः VS, Lāṭy, MBh, etc —

मोरः L, मयूरः — मयूरकः L — बहिर्नि

m MBh, Kāv, etc — बहिर्निः Mn, Āpast, बहिर्निःलक्षण

मि (आ) m II — चित्रबर्ह — m 100 — शिरिबेन्

m MBh, Kāv, etc — शिरिबे m 100 —

— शिरिवाधारः

शिरिवावतः m 100 — शिरिवाधरः m 100 — (in MBh)

शिरिवाधरः m 100 — शिरिवाधरः m 100 —

कलापिन्

काल m Kāv, Āpast, etc — शिरिवाधरः m Kāv,

Pur, Kathās — प्रचलाकिन् m L.

III अत्यूहः — अनुलासः, अनुलास्यः —

अर्जुनः L — आसेतग्रीवः R 1.1.10 — अहिद्विष्

अहिरिपु m L, अहिविद्विष् m — अहिभुज् m L —

कः L — कञ्जरः — कलध्वनि m L — कान्तपक्षिन्

m L — कालकण्ठः, पीतशाल, पीतसार L —

कुण्डलिन् m L — (as being Skanda's new 1 vehicle)

कुमारवाहनम् m L — कृकवाकु m R 2.28.10 —

केकिन् विद्यादि
केकावलः L, केकिन्: xxx श्रीहयादि, m (xxx)

Wartr: 1.41. Chodap xxx गरवतः L, गलवतः

गरलवतः Gal — गलवतः L, गरवतः — गुरुकणः

Gal — चन्द्रकवत् W, चन्द्रकिन् m Śis 3, Dhananj 53

— चित्रपत्रकः War, चित्रपिच्छ Gal — चित्रमेखलः

चित्रमेखलकः L — जीवथः L — दार्बणुः L

— दीप्ताक्षः W — दीप्ताङ्गु L — ध्वजिन् m

(only L) — नञावासः L — नर्तकः W — नर्तनाप्रेयः

L — नागवारिकः — नागाशनः L^v — नीलकण्ठः

17b, L^v, Suar — नृत्यप्रियः L — पत्राध्यः Gal —

पयोदसुहृद् m S^h — पवनाशनासः L, पवनाशिन् m

MarkP — प्रपादिकः, प्रपादिकः L — प्रवलाकिन् m

L — प्रावृषिकः L — फणिभुज् m L — बाहुलश्रीवः

L — भुजंगभोजिन् m W — भुजंगभुज्, भुजंगभोगिन्

भुजंगभोजिन् m L — भुजगारि m Hariv — मरुकः L

— मरुकः (only L) — मार्जारकण्ठः, मार्जारिकः L

— मेघनादानुलासकः, मेघनादानुलासिन् ^m L & (delight

ing in rainy weather) मेघसुहृद् ^m L — मेघानन्दिन् ^m

L — मेघकण्ठः Harav — मेघनादः L — शजसारसः

L — लासकः L — लिखिलिखिलः L — वर्षामदः

L — विचित्राङ्गः L — वीरंधरः (only L) — वृषिन्

^m L — शतपत्रः BhP, Vis — शापटिकः, शापठिकः L

— शितिकण्ठः ~~Śiś~~ Śis, Śilar — शुक्रभुज् ^m L

— शुक्राङ्गः L — शुक्राङ्गुः L — शुक्रापाङ्गुः Negh

— श्यामकण्ठः L — सर्पद्विध् m Subh — सर्पभुज्

m L — सर्पसति m W, सर्पारि m Subh —

सर्पशिनः L — सहसानः Un 2.37, Sch, सहसानु

m L — सारङ्गः (ifc f आ) — सितापाङ्गुः L

— स्थिरमदः L — स्मेरविष्टिरः L — हरि m L.

adorned with peacock's feathers बहिण mfn 13h,

बहिर्लक्षण mī(आ)n R (an arrow) furnished with p's

feathers मयूरपत्रिन् mfn L an artificial p. यन्त्रमयूरकः

Kād belonging to a p. मायूर mf(ई)n MBh, R, etc

'cloud-heretic' a p. (delighting in cloudy weather)

घनपाषण्डः L coming from a p. मायूर mf(ई)n MBh,

R, etc — शौखिन् mfn Śuśr the condition of a p.

मयूरता Kād, मयूरत्वम् Kathās dear to p. मायूर

mf(ई)n Mālav the eye in a ~~p.~~ p.'s tail चन्द्रकः

Gīt 2.3, Rājāt, 1.260 a handful of p.'s feathers कूर्चः

rarely कूर्चम् Comm on ICh having a p. for an emblem!

(H. of Skanda) शिखाङ्कितम् m Balar having a tail gli-

stening like a cloud (a p.) चन्द्रचिह्नलाप mf n W an

impression in the form of a p.'s foot made with ~~finger-nails~~

finger-nails मयूरपदकम् L a kind of p. तिलमयूर L,

तिलशिखिन् m Gal — गुरुण्डक L made of p.'s

feathers मायूर mf (ई) n VarBrS one who makes

various articles with p.'s feathers मायूरकः R a

p. intoxicated with joy मत्तमयूरः L a p. intoxicated

with passion मत्तमयूरः L a p. kept for amusement

क्रीडामयूरः Raq̄h 16.14 a p. kept in a house गृहशिरवाण्डिन्

m Mricch 5.1, Kāvyaḍ 2.105 a p.'s comb शिरवा MBh,

Nariv, etc a p.'s crest शिरवा MBh, Nariv, etc MB

'p.'s enemy' (a chameleon, lizard) मयूरारि m L MBh

'p.'s f t' (a kind of medicine) मयूरघृतम् ŚārngS a

p.'s feather शिरवाधरज MW 'p.'s gait' (N. of a

metre) मयूरगानि f Ked 'p.'s neck' (a kind of blue

vitriol) मयूरग्रीवम्, मयूरग्रीवकम् Bhṛ a p.'s tail

कलापः MBh, Pañcat, etc — शिखण्डः Vikr —

शिखण्डकः Gīt — शिखण्डिन् m L — बह्विभारः

Hariv, Megh — वृषम् L produced by a p. शैविन्

शैविन्
mfn Suśr relating to a p. मयूरता mfn Suśr the

state of a p. मयूरता Kād, मयूरत्वम् Kathās ~~the~~

— शिखिता Kathās a tame p. गृहमयूरः ~~Mixxxxx~~

वनबर्हिणः

Mricch a young p. मयूरकिशोरः vās a wild p. ^

Rach. ~~xxxxxxx~~

drawn by peacocks मायूर mf(ई)n Hariv a

flock of p. मायूरी Pān 4.2.44, Sch — साधृतम्

W rick in p. शिशिवाण्डिमत् Kum the time when p.

spread their tails कलापिकातः Pān 4.3.48.

to become a peacock मयूरीभू मयूरीभवति Kathās

peacock-catcher n मायूरकः R मायूरिकः

R.

peacock-eyed adj मयूरक्ष Cat.

'peacock-haired' adj (said of Indra's horses)

मयूरशोमन्

RV.

'peacock-lord' n (W. of a man) मयूरेशः, मयूरेश्वर

Cat.

'peacock-marked' (N. of Kārtikeya) शिखिध्वजः L.

'peacock-produced' (a peacock's feather) शिखाधरज

peacock-tailed adj (said of Indra's horses) मयूरशोष्य

RV.

peahen n मयूरी RV, etc — कलापिनी Śatr

— शिखिनी R — शिखिनी 1111h — नलकी W

— नीलकण्ठी R 5.11.23.

peak n शिखा MaitrUp, Kāv, VarBrS — शिखरः

Hariv, Kām, Pur, Rājat, etc — शिखा n MBh, Kāv,

etc — शिखर MBh, Kāv, etc — कुक्षि f

कुक्षिः, कुक्षिदम्, कुक्षि f RV — कुक्षिः w —

दक्षिणः L — विषाणम् (ifc f आ or ई) विषाणः (g

अर्धचर्दि) ShadvBr, VarBrS.

any peak शिखर AV, Kum, Git deprived of a p.

(said of a hill) विशदः mfn MBh 'Diamond-~~xxx~~ p.'

(a mountain consisting of diamonds) वज्रकूटः

BhP

✕ 'divine p.' (N. of a mountain) देवकूटम्

VāyuP

'Durgā's p.' (N. of a place) शारिकाकूटम् Kathās

'dwelling on a p. (of the Himalaya)' (N. of Durgā)

शिवरवासिनी

L 'fire-p.' (a flame)

W having but one p. (as a mountain) एकशृङ्गः mfn T

a kind of p. बहुच्छुकः Bhpr a mountain-p. अतिशृङ्गम्

, गिरिशृङ्गम् W , शैलशृङ्गम् MBh, शैलशिवरः

Kpr, Kuval, शैलकूटः, शैलकूटम् VarBrS ,

कूटः, कूटम् MBh, etc, शैलशिरः, शैलशिरम् Kāv,

Hit , शिरः शिरम् MBh, Kāv, etc, दन्तः

Harāvij 4.32, वातरायणः a p. shaped like the

edge of a hatchet शङ्खः, शङ्खम् (L) MBh 12.8291, R

7.5.24, BhP 8.10, Bhatt 1.8 rising to a p. ककुभन्त

mfn MaitrS 1.11.1. ~~the five~~

'the five peaks' (of the Himālayas) पञ्चपर्वतम् L

having golden 'tusks' and 'p.' हेमशङ्खिन mfn MBh

having (many) p. शङ्खवत् mfn R having pleasant p.

(said of a mountain) शम्भानु mfn MW having 3

p. त्रिककुद् mfn TS 7, AV 5.23.9 a hundred p.

शङ्खशतम् MV a mountain having three p. शङ्खशतकः

W.

peaked adj शिखरिण शिखरिन् MBh, R, etc —

शिखरित Śis — शृङ्गिन् RV, etc — (as a

mountain) शृङ्गवत् R — ककुदमिन् MBh, Kā

VarBrS.

'four-peaked' (N. of a mountain) चतुःशृङ्गः Bhp 5.

20.15 a p. mountain शिखरिन् m MBh, Kāv, etc

thousand-p. सहस्रशिखर three p. त्रिककुद (Pān

5.4.147, Kās) MBh 12.

peakless (said of a hill) adj

निःशिखरः

MBh.

pealing adj

निःहादिन्

MW

— निःहादवत् Kir.

pear n रूचिफलम् L — अमृतम् L —

अमृतमालम् L — अमृतफलम् L .

a pear tree वीनराजपूत्रः Buddh , अमृतफलः L.

pearl n I (loosened from the pearl-oyster shell)

मुक्ता Mn, MBh, etc — मौक्तिकम् (comp f आ) MBh,

Kāv, etc, मौक्तिकः (only in MBh) — मुक्ताफलम् K^v

etc — मुक्तिका L — मुक्तामणि m ShadvBr, Suśr,

etc — मुक्तारत्नम् Kāv — मौक्तिकरत्नम् Rājat,

(मौक्तिकरत्नता) — (said to be found sometimes in an ele-

phant's head) करिमुक्ता L.

II अभ्रसारः L — इन्दुरत्नम्
इन्दुसा L — कुवलयम्

L — कुशनम् RV 1.35.46, 10.68.11, AV ~~4.7.10.4~~ 4.

10.7 — क्षीराब्धोजम् L — गङ्गेहि f L —

गुहिका Ragh 5.70 (v.l. गुहिका) — गुहिका

(v.l. for गुहिका) — चन्द्ररत्नम् Gal —

जलद्रव्यम् VerBrS 87.17 — लौकिकम् L —

त्रिगती L — नः — नक्षत्रम् L — नीरजम्

L — बिन्दु (with हिरण्य) AV 19.30.5 —

बिन्दुफलम् L — भूरुहम् L — भौतिकम्

L — मञ्जरम् L — मञ्जरी L, मञ्जरिका —

(also fig) माणे ṣm (f only L, ṣ f Sinhās) RV, etc

— मणीतम् L — मुत्यम् L — रसोद्भवम् L

— रसोपलः, रसोपलम् L — लक्षः, लक्षम्

L — लक्ष्मन् n L — लक्ष्मी ($\text{ifc mfn}(3)$) L

— वसु n — शशिप्रभम् L — शशिप्रियम्

L — शीलतम् L — शुक्तिजम् VarBrS —

शुक्तिबीजम् L — शुक्लमुद्भवः¹⁷ — शौक्लिकम् L

— शौक्लिकेयम् f शौक्लेयम् L — समुद्रसारम्

MBh — सरकम् L — सुधाग्रम्, सुधारत्नम् L —

सौम्या L — स्वच्छम् L — हासे L —

हिमम् L — हिमवलम् L (v.1. हेमवल) —

हेमवलम् L — हेमवलम् L — हेमवत्तम् L.

pearls

मणिजनाः m pl BrahmUp.

adorned with a kind of pearl-ornament जालकमालिन्

mfn Bhp 8.20.17 the being a p. मुक्ताफलता Malav

called red (a kind of ~~xxx~~ p.) लाम्पारव्य mfn VarBrS

81.3 clear p. लारः (n & (आ) f L) Suśr 5.3.19,

Git 11.25 coming from the Timi (sort of p.) तिमिज

mfn VarBrS 81.23 consisting of p. कर्शनि mfn AV

4.10.7 (RSS कर्शनि) consisting of p.-rays

मुक्ताकरनरश्मिमय mfn He t having a p. ornament मुक्ताभरण

mfn Subh a kind of p. necklace (in Prākṛit) वैजयन्तिका

Vikr a kind of p.-ornament जालकम्

see जालकमालिन्

a kind of reddish p. पद्मः L a large p. मेघजा m

W a large p. shaped like a ~~xxx~~ pigeon's egg and said to

be found in shells शङ्खजः W mother of p. अङ्गुलमुक्ता

L a particular kind of p. necklace यष्टि m f (illc)

VarBrS a particular p. necklace यष्टिका L a

particular p. ornament यष्टिका L 'a p.-shank' (the

pearl oyster) मुक्तागारम् L 'p. bearing' (the p. oys-

ter) मुक्ताप्रसू मुक्तागारम् f L a p. chain consisting of 16

strings मन्दरः L 'p.-crowned' (N. of a king)

मुक्तापीडः क्खिज्ज क्खिज्ज 'p.-envelope' (a pearl क्खिज्ज

oyster) शुक्तिपेशी V a p.-fisher (as a particular

mixed caste) मङ्गुरः ॥३॥, ॥३॥ 'p.-gem' (a pearl)

मुक्तामणि शुक्लं शुक्लं, शुक्लं, etc, मुक्तारत्नम् ॥३॥

a p. muscle महाशुक्ति f L a p. necklace मुक्तावली

f, मुक्तावली ॥३॥, etc, मौक्तिकमाला L , रत्नमाला

(1॥३॥ f ॥३॥) Ratnā, Ratnā, Ratnā a p.-necklace consist-

made of 34 threads शक्तिवत्सलः VarBrS 3 p. -necklace

consisting of 34 threads शक्तिवत्सलः VarBrS 3 p. -necklace

lace consisting of 4 strings गोस्तनः L 3

p. necklace consisting of 34 strings गोस्तनः W a

p. necklace consisting of thirty two strings गुत्सः L,

गुच्छः a p. necklace hanging on the breast उरःसूत्रिका

L 3 p. necklace of thirty two (or of seventy) strings

गुच्छः

VarBrS 31. 5, गुत्सः the p. of a necklace द्वारगुटिका

MW 'p. of good qualities' (H. of a short collection of

शुणरत्नम्

रत्नरत्नम्

(Nyāya Phil) शुणरत्नम् n. ornament मुक्ताप्रालम्बः

मुक्ताप्रालम्बः

L a p. ornament of 16 strings मानवः L, मानवकः

VarBrS, Pañcad, L a p. ornament of 20 strings मानवकः

L a p. ornament शुक्ति f Kauś, Kāv, etc, शुक्लपेशी

१, मुत्ताभूति ११, मुत्ताभूति ११,

मुक्तागारम् I, मुक्ताप्रश्न II, मुक्ताश्लोकः

मुक्तासोदा - १३-११-१९९९ सुविपुलम्

p. 100 in which profess the goal सुनिवधू ३ १ ३

1. - 1000 स्त्रौतेयः 1 2. 1000 to 10000 1000

projections of an elastic cord. गजमुक्ता २,

गजमौलिकम् Mr 1.41 penal-ty मानेयन

प्रमाण 1. ३. १. १. १. शुक्लपुष्पः १. १. १. १. १.

मौक्तिकमय mf(ई)n Śringār, मुक्ताफलमय mf

(ई)n mf, राज mf(ई)n Kharis containing

p. कृशनाम् AV 4.10.1 & 3 decorated with p. रत्नान्त

mf h, k, etc, कृशनावत् mf AV 1.126.4, कृशनिन्

mf AV 7.18.23 formed of p. मुक्ताफलमय mf least

having a string of p. round the neck हारिकवृ mf Vās

having no p. अमौक्तिक mf Kricch having p. and

gold मञ्जरीपिञ्जरित mf Das a kind of ornate-

nt consisting of p. नवसारः , नवसारम् Pañcad

like p. मौलितिकाभ nfn IV made of p. मुक्तामय nf

(इ) n IVh, Ruch , मुक्ताजालमय mf(इ) n IVh a

mass of p. मुक्तापटलम् Ruch a necklace of p. मणिमाला

Chandom , सम्पद् f L a necklace of p. मणिस

consisting of 504 rows विजयचन्दः VarBrS ornaments

of p. मुक्ताजालम् IVh, R, Eiv, मुक्ताफलजालम् IVh ,

मणिवन्द्यनम् IVh an ornament of p. consisting of twen-

ty-four strings चत्वारिंशदश L the p. found in a parti-

cular mine पारश्व mf(द्र) n VarBrS, पारश्व the

p. of a necklace हारमुक्ता f pl V's p. of Ganas

गणरत्नम् (only in ~~ext~~ comp) possessed of p.-like

virtues गुणरत्नमेय mfn Paris 2 rows of p. मणिमञ्जरी

Gīt set with p. मणिमण्डित mfn MW shining with p.

रत्नोष्णम् mfn Mjet a string of p. मुक्ताहारः

sh, n, etc, मुक्ताहारकता Prab , मुक्ताप्रागुष्णम्

मुक्ताप्रकृतं L , मुक्तादामन n PhP , मुक्तामणिसरः

Uttarer , मुक्ताफलेता MarkP , मुक्ताकता L ,

मणिमन्थनम् MPh , मणिमाता Chandon , राष्ट्रिक

(i.e.), अष्टि , रत्नावली Mricch, Mit, Kath's ,

वालपाशा L , सरिका L studded with p. मणिमण्डित

with MW 'surpassing p. in whiteness' (N. of certain

shrubs) अतिमुक्तः , अतिमुक्तकः a triple p.

string त्रिसरः , त्रिसरम् Pañcad , त्रिसरः yielding

p. कृशानम

AV 4.10.1 & 3 .

peas n अनणु m .pe se n स्वण्डिकः m .

Car 1.27

(स्वण्डिकः) साकभोज्यम् सीतीनकः W, सतीनकःसीतीनकः L.a kind of peas गुडबीजः L, गौलकः Gobh 4.4.26, SāṅkhGr 4.19.4, पलाश , सतीनः Kāth,

यणकलोणी

MaitrS, Susr, etc p. with salt यणकलोणी Bhpr,Ypr, यणकलोणी Bhpr sour p. यणकलोणी Bhpr,यणकलोणी Ypr, यणकलोणी ~~Rxxx~~ Bhpr.peasant n कार्षिणः Divy, कार्षिकः Kathās,Lāp 5.169 कार्षिणः n Kathās कुटुम्बिनः mInscr क्षः L ग्रामिनः ½ m ग्रामीणःHaus 11, Bhartr, etc जव तृकः Un, Schकाङ्क्षुकाङ्क्षः L वेरथः RV, etc.

a female peasant ग्रामणी

f L a young p.

ग्रामवाकजः Vet 1., ग्रामभृतः

pebbles n शिकरा

(ifc f अ) W, etc a

pebble शिकरा Kauś — दृषत्कणः Kāvyaṣr — पूर्णरवण्डः

पूर्णरवण्डम् L.

a round pebble आण्डोला

Suśr free from p. (as

a bathing place) निष्ठशिकर

mfn R.

peck vb (said of birds) किश्त् cl 6 (Dhātup 28.

72) किश्वति (rarely किश्वते) VarBrS, Hit

a peck with a beak चक्षुप्रहारः W.

pecked at ३११२०२ mfn EBh 2.704, 11.678.

'pecker' n (W. o' a class of birds) प्रतुद

m Apast.

pecking n पाङ्कज Pañcat ____ (with the beak)

सिद्धिका Lalit .

pectoral adj 1 I पञ्च Pañ 4.3.114, 5.3.103,

Suśr.

2 II कास्यन f(इ) Suśr.

peculiar adj I विशेष Kum, Kathās _____

विशेष MBh, Rājat, Sarvad विशेषः (in comp) _____

विशेष f(इ) Āpast, Suśr, Bhāshāp, Hcat.

II अव्यासाधारण — अव्यापक — अव्याप्य

MBh 1.5308, Kathās, etc — अव्यधिक — प्रत्यधिक

Car — गूढ L, निज — सिद्ध Mālatīm _____

अव्याप्य f(इ) Up, MBh, etc — स्वीय f(आ)

Kāv, Pur, etc.

endowed with peculiar property व्यभिन्न

Hariv,

Kāvyaḍ, Sāh having one's own p. form स्वरूप

IW

having ~~xxx~~ p. qualities साविशेष

IW

more p. प्रतिनिधि

MBh a p. circumstance प्रतिनिधि MBh a p. duty

विशेषवर्गः

W

p. merit विशेषः

Mn, MBh, etc p.

nature आत्मभावः

Buddh

, सकर्म

RV

p. observat

cess

व्यभिन्न

W

a p. ornament

विशेषमण्डन

p.

property व्यभिन्न

Kap, Sāh

, स्वरूपमण्डन

MBh

p.

to राजत (acc or comp) MBh, R, ज f(आ) ifc

, राजत RV p. to Pippalāda or Paiva alāda पिप्पलादक

f(३) p. to Prithu पृथु f(३) BhP p. to the

god of war क्रावत f(३) MBh, BhP, Kathās 2.76,

Parās, Madhus p. to the gods देवजागि RV 7.23.2 p.

to the Nishadhas निषध MBh p. to the Yakshas

राजत f(३) Sāṃkhyak, Sch possessing p. excellen-

ce वैशेषशक्ति Kir quite p. to व्यवस्थित

(loc or comp) Mn, MBh, etc.

to be peculiar to युगलम् Divyāv.

peculiarity n I विशिष्टता Hit, विशिष्टताम्

Śaṅk, Vedāntas १११ विशिष्टताम् TPrāt, Suśr, Vedāntas

१११ विशिष्टताम् Caṇḍ, Tarkas, Sāh, etc १११ विशिष्टताम्

Caṇḍ, Tarkas, Sāh, etc १११ विशिष्टताम् Mn, MBh, etc

३११ विशिष्टताम् Kaṇ १११ प्रातिविशेषम् MBh स्वरूपम्

(ifc f अ) RPrāt, NṛisUp, Mn, etc स्वरूपकम् स्वरूपिका

(ifc) अ, Pañcar रूपम् (ifc f अ rarely इ) VS,

etc स्ववर्णम् W वर्णम् L (स्वभाव) .

II अन्तरम् आत्मनः m (often ifc) IV 10.

97.11, etc आत्मगुरुम् AitUp अपवर्णम् Bālar,

Siddh हृषीकेश m (Buddh) हृषीकेश m

गुणः Lāṭy, ŚāṅkhGr, Mn 3.9, etc.

according to peculiarity रूपशब्द ind RV, Kaus

another's p. परधर्मः Kap the having his p.

तद्धर्मलभ KapS 1.52 having its p. तद्धर्मलभ KapS

1.52 p. of race अनुक्रम VarBrS, etc. ~~xxxxxxx~~

having the peculiarities of धर्मिन् mfn (ifc) Mn,

MBh, Kāv, ~~xxx~~ Pur, etc possessing p. सविशेषण mfn I

void of p. निःस्वभावा mfn Sarvad.

pecuniary suit अर्थव्यवहारः Yājñ, Sch.

pedantic adj पाण्डित्य- MBh.

pedestal ⁿ ~~the~~ (esp. of an idol) पीठम् (rarely

पीठी) Rājat, Var, Sch, पीठिका Kathās मन्त्र

Baudh प्रातिष्ठा (ifc f आ) Av, Br, ŚāṅkhŚr

प्रातिष्ठानम् TBr, MBh, R वेदि f (later

also वेदी) MBh, Kāv, etc. forming the

forming the pedestal of a mortar पतूरवत्तबुद्ध mfn

TS 7.2.1.3 a p. for a Linga पिण्डिका Var, Kād, AgP

a p. for the image of a deity पिण्डिका Var, Kād, AgP

the p. of a Śiva Phallus लिङ्गपीठम् Rājat 'p. of

story' (N. of the first Lambaka or book of the Kathā-sarit

-sāgara) कथापीठम् a square p. (before a Hindū

house-door) planted with Tulasī तुलसीवृन्दानम् .

pedestrian n पदाति m MBh, R, etc

पदातिजनः MBh पाते m VS, etc पादक-

mf (इ) n ग पाति पद mf n पादवाहेन

m Kathās.

mingled with pedestrians पादातिजनसंकुल mf n MBh.

a compound pedicle - लमरी - L - मेज्जी - L,

वहारी, वहुरी f L, वहुरम L.

pedigree n वैशाखी L - गोवापट्टो Lāty 1.2

2.24, Sch - स्रोतश n MBh, स्रोतश (ifc).

'having a good pedigree' (N. of a son of Vasu-deva)

सुवैशः BhP the line of a p. (from its resemblance

to the succession of joints in a bamboo) वैशः ŚBr, etc

'royal p.' (N. of work) राजवंशावली . ~~axxxxxxxxxxxxx~~

a person well-versed in pedigrees and customs of ~~diff~~

different families and employed to contract marriages

between them कुलाचारः L.

pediment n उद्गहनम

Comm on VarBrS.

pedlar n विवधिकः, तीवधिकः w वार्तावहः

L.

peduncle n (of a flower) तन्धनम् (तन्धनी)

L) RV, etc.

peel n त्वच f RV, etc पेशी (g)

गौशदि) Suśr.

an orange -peel पिच्छिलत्वच m L.

peel vb लुञ्च cl 1 (Dhātup 7.5) लुञ्चति Pāncat

उद्धट caus उद्धटयति MBh, Kathās, Mṛicch,

VarBrS, etc.

to peel off निर्विशृ pass निर्विश्रीयते R ,

परिपुष्यते

परिपुट pass / Suśr to p. on all sides परिपुट pass

परिदीयते TS, ŚBr.

peeled adj लुण्ठित MBh, Suśr, Pañcat.

peeling off परिपुटनवत् mfn Suśr, परिपोटनवत्

Suśr.

peeling n निलुज्यनम् KātyŚr, Sch — परिपुटनम्

Suśr — तक्षणम् KātyŚr 22.6, Gaut 1.29, Mn 115, etc

peeling off परिपोटनम् Suśr , (a particular

disease of the ear) परिपोटः , परिपोटकः Suśr.

Peepal n पिप्पल .

the small Peepal tree पिप्पलिका L .

peerless adj निरूपम f(आ) Hariv, Kāv, etc

— अद्वैत .

